

MOTEL
mozaïque

MOTEL
mozaïque

Beleidsvisie Pop 2019 - 2030

Gemeente Rotterdam

Colofon

De beleidsvisie Pop 2019-2030 is door het College van B en W van de gemeente Rotterdam vastgesteld op 16 april 2019.

Onderzoek en samenstelling

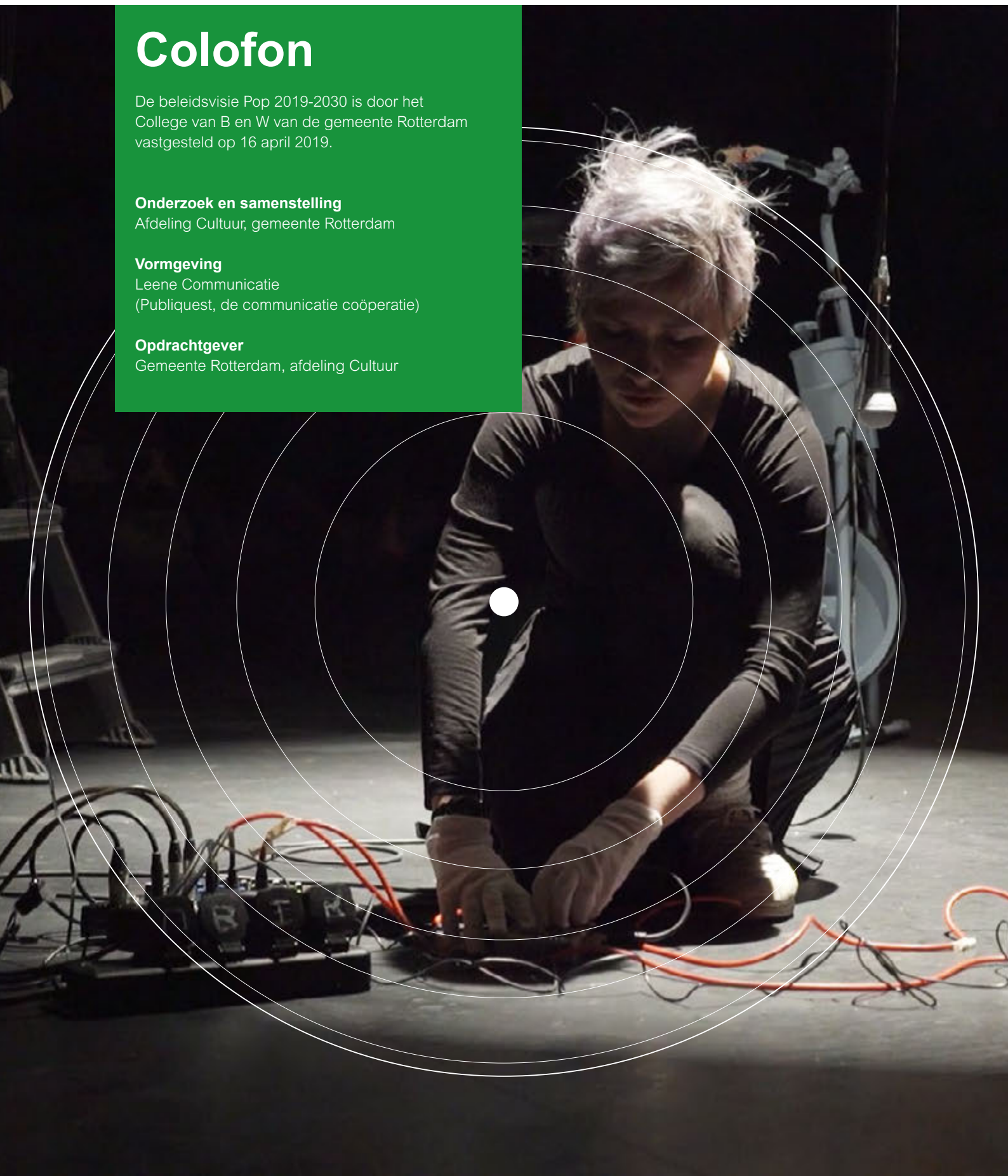
Afdeling Cultuur, gemeente Rotterdam

Vormgeving

Leene Communicatie
(Publiquest, de communicatie coöperatie)

Opdrachtgever

Gemeente Rotterdam, afdeling Cultuur

Vragen?

Heeft u vragen over deze publicatie?

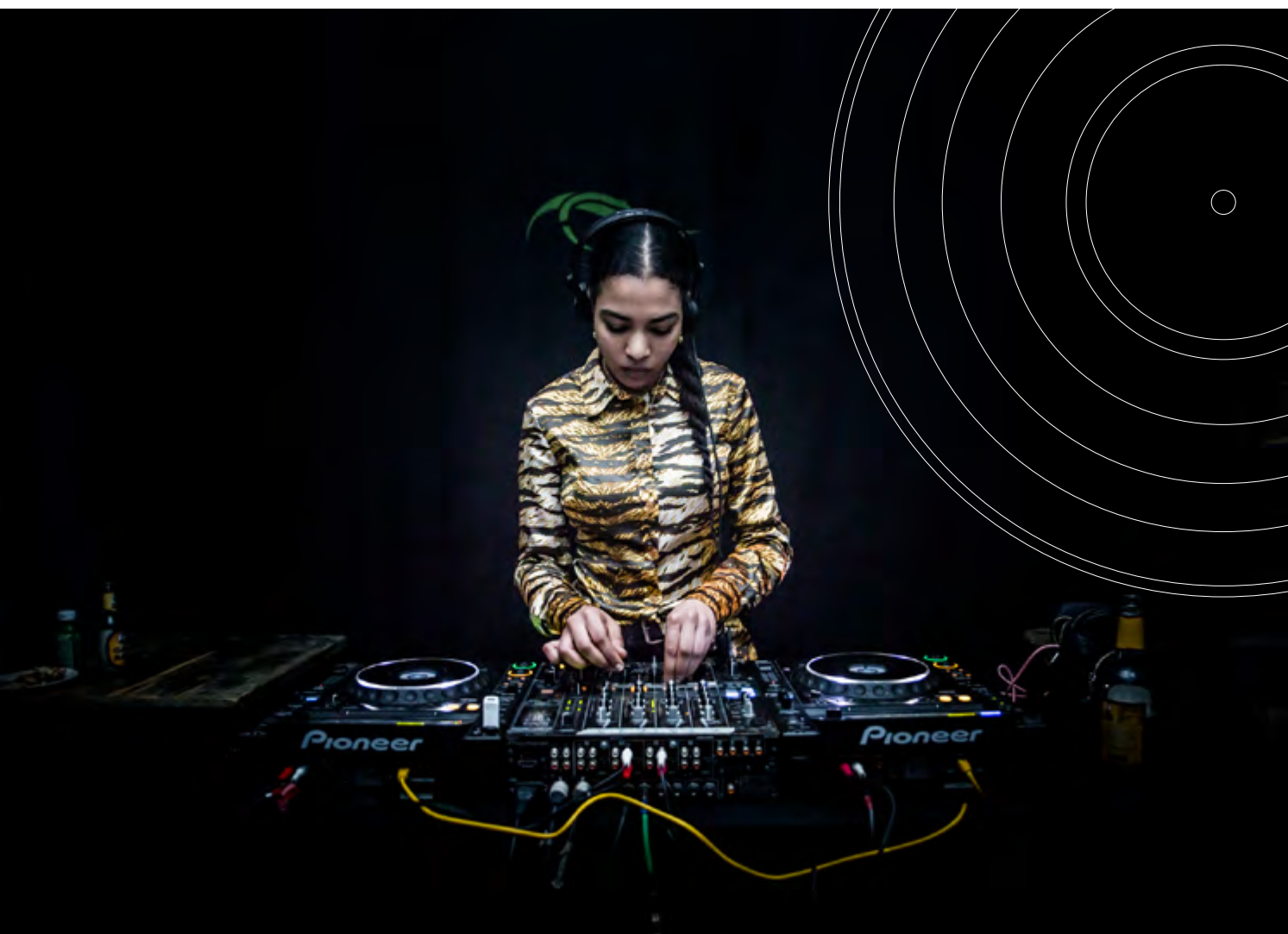
Neem contact op met de afdeling cultuur, telefoon (010) 267 19 03.

Kate NV_foto David Danos

Foto voorzijde:
Alela Diane tijdens Motel Mozaique 2018
foto Jeroen Roest

Inhoudsopgave

- 4 Samenvatting**
- 6 Inleiding**
- 8 De waarde van Pop**
- 10 De kracht van de popsector Rotterdam**
 - 11 Jongerencultuur
 - 13 Breed palet aan podia
 - 14 Samenwerking en De Stad als Podium
- 16 Doelstellingen van het Popbeleid**
 - 17 Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen zich te professionaliseren
 - 17 Maakfaciliteiten
 - 18 Arbeidsmarktpositie
 - 20 Voldoende doorstroming
- 21 Een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek, met ruimte voor nieuw talent
- 22 Plekken om te programmeren
- 24 Versterken Rotterdams Model
- 25 Pluriform aanbod en Spreiding in de stad
- 26 Zichtbaarheid
- 28 Financiën**
- 29 Bijlage 1: Inventarisatie van de keten**
 - 29 Cultuureducatie en muziekopleiding
 - 30 Talentontwikkeling
 - 31 Muziekpresentatie
- 34 Bijlage 2: Overzicht gesprekspartners**

Samenvatting

Aanleiding

In 2007 verscheen de eerste beleidsvisie popmuziek van de gemeente Rotterdam:

Visie op de lokale popsector. De afgelopen jaren heeft Rotterdam zich als stad geweldig ontwikkeld. Onze stad is nu de plek waar je moet zijn, de werkgelegenheid en de toegevoegde waarde van het bedrijfsleven groeien sterk en de stad staat nadrukkelijk in de spotlights van buitenlandse bezoekers en investeerders. Er is ontzettend veel om trots op te zijn.

Daarom is het goed - na ruim 10 jaar - de balans op te maken en te komen tot een hernieuwde beleidsvisie Popmuziek die de kwaliteit van de sector anno 2019 uitdraagt. In deze nota wordt beschreven hoe er in de popsector een volgende stap gezet kan worden. Een stap die bijdraagt aan het behoud en de verdere ontwikkeling van de eigen, herkenbare positie in zowel de regio als op nationaal en internationaal niveau.

Kracht van pop in Rotterdam

De popsector in Rotterdam onderscheidt zich op drie kenmerken:

1. Er is een bijzonder aanwezige, sterke en diverse jongerencultuur;
2. Rotterdam kent een breed en pluriform aanbod aan podia (en festivals) dat voorziet in een even breed palet aan muziekstijlen;
3. De popsector kenmerkt zich door een bijzondere en sterke samenwerkingsrelatie die resulteert in succesvolle stadsprogrammering.

In deze drie elementen zit de kracht van de sector. De unieke positie die de Rotterdamse popsector daarmee inneemt is er een om trots op te zijn, om de kracht er van te erkennen en te koesteren.

Doelstellingen van het beleid

Het college beoogt (nieuwe) cultuurmakers te stimuleren en in staat te stellen zich te professionaliseren; zich te organiseren, zich te ontwikkelen en zich te profileren, in de overtuiging zo bij te dragen aan een duurzaam cultureel klimaat.

Dat doen we niet zomaar, we willen daarmee zorgen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent. De popsector is bij uitstek één van de partners om die doelen - in gezamenlijkheid - te bereiken. Een krachtige popsector biedt het door de stad zo gewenste brede aanbod voor divers publiek en tilt talenten boven zichzelf uit. Effectief beleid ondersteunt de sector daarbij en stuwt deze verder. Een florerende popsector draagt bij aan de economie van de stad, aan het imago van de stad en is een onmisbare schakel in het gewenste creatieve vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven en de aantrekkelijkheid voor toeristen.

We sluiten hiermee aan bij de Rotterdamse Cultuurvisie, de langetermijnvisie voor de gehele culturele sector. In de Cultuurvisie vormen innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit de basis voor die strategische langetermijnvisie.

Deze beleidsvisie Pop dient gezien te worden als een uitwerking van die langetermijnvisie voor de popsector. Innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit zijn daarmee vanzelfsprekend ook binnen deze beleidsvisie Pop van belang.

Aanpak / actiepunten

Om cultuurmakers in staat te stellen zich te professionaliseren wordt de komende jaren ingezet op drie zaken:

1. de beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goede faciliteiten/ begeleiding,
2. een goede arbeidsmarktpositie,
3. voldoende mogelijkheden voor doorstroming.

Concreet betekent dit:

- Het uitvoeren van een kwalitatief onderzoek naar de beschikbare oefenruimtes, opnamestudio's en maakplekken. Daarbij wordt evenwicht en spreiding over de stad in het vizier gehouden.
- Geeft de gemeente uitvoering aan het Atelier- en Broedplaatsenbeleid 2017-2021, met daarin ook oog voor de popsector. Resultaten van het onderzoek naar oefenruimtes, opnamestudio's en maakplekken worden meegenomen in de uitvoering van het beleid.
- Onderzoekt de sector - in lijn met het broedplaatsenbeleid - het idee van een muziekproductieplek in Rotterdam. We stimuleren de initiatiefnemers dit uit te werken tot een business case en faciliteren een haalbaarheidsonderzoek naar de realisatie hiervan.
- Onderschrijven we als gemeente het belang en de toegevoegde waarde van de regeling Music Support Rotterdam. We continueren deze regeling gedurende het huidige Cultuurplan 2017-2020 op het financiële niveau van 2018. Deze middelen worden binnen de cultuurbegroting gevonden. Het betreft € 40.000,- in 2019 en € 40.000 in 2020, totaal € 80.000,-.
- Sluiten we als gemeente aan op de doelstellingen en acties uit het landelijk programma arbeidsmarktagenda cultuur, waaronder de Fair Practice Code.
- Om doorstroom van talent, zowel bij makers als organisatoren, te bevorderen gaan we in gesprek met de sector en onderzoeken de mogelijke knelpunten en oplossingen, om zo te komen tot een voor Rotterdam passende (in)formele talentontwikkelingsketen.

Voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek, met ruimte voor nieuw talent, benoemt de popsector een aantal randvoorwaarden:

- programmeurs hebben voldoende passende plekken en financiële middelen om te programmeren;
- er wordt voldoende rekening gehouden met pluriform aanbod;
- er is voldoende mogelijkheid om verspreid in de stad te programmeren;
- het aanbod is voldoende zichtbaar.

Om (nog beter) aan die randvoorwaarden te voldoen is het gewenst dat:

- De programmerende partijen gestaag verder kunnen bouwen aan het huidige succes en zo meer (grootschalig) aanbod kunnen verzorgen in de stad. Stabiliteit is daarvoor van belang. Vanuit de gemeente zien we geen noodzaak om op korte termijn te investeren in (de bouw van) een nieuwe (middel)grote popzaal en zo rimpels in de vijver te veroorzaken.
- Enkele bestaande muziekpodia bevinden zich in gebieden in (her)ontwikkeling en komen daardoor mogelijk onder druk. In het kader van de omgevingsvisie kijken we, bij gebieden in (her)ontwikkeling, naar (bestaande) culturele functies en kijken daarbij hoe de juiste balans tussen levendigheid en leefbaarheid gevonden kan worden.
- Manieren onderzocht worden om het (grootschalige) aanbod verantwoord te laten groeien. We delen als gemeente de trots op wat de popsector in Rotterdam heeft opgebouwd en juichen de gestage groei die de sector ambieert toe.
- Er wordt ingezet op de verdere versterking en ontwikkeling van cultuur op Rotterdam Zuid in samenwerking met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. De kansen voor muziekfestivals en popmuziek worden hierin meegenomen.
- Er wordt met het, in het coalitieakkoord opgenomen, programma Stadscultuur integraal ingezet op cultuur, horeca en evenementen in alle gebieden. In de eerste uitwerking van het programma Stadscultuur wordt de aandacht in primaire instantie gelegd op Historisch Delfshaven en de Afrikaanderwijk.
- Het popimago van Rotterdam en de verdere promotie van de Rotterdamse popinfrastructuur op zowel nationaal en internationaal niveau verder worden versterkt. Dit is primair een taak voor de sector zelf, maar waar mogelijk zetten wij als gemeente daar ook onze schouders onder, bijvoorbeeld in samenwerking met Rotterdam Partners of Rotterdam Festivals.

Boogieball 2018_foto Eric van Nieuwland

Inleiding

Rotterdam heeft een lange geschiedenis waar het popbeleid aangaat: al in 1984 stelt de Rotterdamse Kunststichting (RKS) een nota **Popmuziek in Rotterdam** op, daarmee is Rotterdam één van de eerste gemeenten geweest met een specifiek beleid voor popmuziek. In die nota werd de basis gelegd voor een podiumsubsidierегeling waar zowel jongerencentra als particuliere podia een beroep konden doen. Hierdoor ontstond voor podia de mogelijkheid meer risicodragend te programmeren. In 1992 kwam de RKS met de nota **Popmuziek en Jazz** waarin popmuziek tot speerpunt van cultuurbeleid verklaard werd.

In 2007 verscheen de eerste beleidsvisie popmuziek van de gemeente Rotterdam: **Visie op de lokale popsector**. Belangrijkste aanleiding destijds was de, in 2006 verschenen, handreiking voor gemeentelijk popbeleid **Pop met beleid, Handreiking voor gemeenten** (in opdracht van VNG, OVW en Nationaal Popinstituut). Die handreiking leidde tot een adviesaanvraag aan de opvolger van de RKS, de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC). Het advies **Rotterdam has got that pop** bevestigde het belang van de sector voor de stad. Het rapport vroeg destijds niet alleen om oplossingen op de korte termijn, maar legde een behoefte bloot aan een integrale beleidsvisie op de Rotterdamse popsector. De gemeente nam dit advies ter harte en kwam zoals gezegd als een van de eerste gemeenten in Nederland met een beleidsvisie voor Popmuziek.

Pop bleef ook na het uitbrengen van de beleidsvisie in 2007 in het vizier. Bij de adviesaanvraag aan de RRKC over de Cultuurplanaanvragen 2017-2020 is nadrukkelijke aandacht gevraagd voor de popsector in Rotterdam. In het

Cultuurplanadvies stelde de RRKC dat: “de nomadische aanpak van een groot aantal Rotterdamse instellingen in het oog springt, waarbij de hele stad met haar openbare plekken en kleine en grotere ‘venues’ als podium dient. Flexibel gebruik van locaties vindt plaats in de popmuziek door De Nieuwe Lichting, die tijdens het Eendrachtsfestival de gehele binnenstad als podium gebruikt, en met de jazzprogrammering door heel de stad van North Sea Round Town. De gezamenlijke popinstellingen programmeren grote concerten op verschillende locaties in de stad, zoals de Rotterdamse Schouwburg, de Doelen en de Maassilo.”

Niet alleen de popsector in Rotterdam, maar ook de stad zelf heeft niet stil gestaan de afgelopen jaren. Dit is ook al onderstreept in het coalitieakkoord: “De afgelopen jaren heeft Rotterdam zich geweldig ontwikkeld. Onze stad is nu de plek waar je moet zijn. En we hebben ontzettend veel om trots op te zijn”.

Daarom is het goed - na ruim 10 jaar - de balans op te maken en te komen tot een hernieuwde beleidsvisie Pop die uitdraagt waar we trots op zijn in de stad.

We zetten als gemeente graag een volgende stap.

Een stap die bijdraagt aan het behoud en de verdere ontwikkeling van onze eigen, herkenbare positie in zowel de regio als op nationaal en internationaal niveau.

Deze beleidsvisie staat uiteraard niet op zichzelf. Het bouwt voort op de hierboven aangehaalde rapporten en adviezen, maar hangt ook samen met anderen zoals het in november 2017 verschenen Muziekadvies van de landelijke Raad voor Cultuur, het in oktober 2017 gepresenteerde advies van de International Advisory Board (IABx), de Stadsvisie 2030, het coalitieakkoord 2018: “**Nieuwe energie voor Rotterdam**” en uiteraard de Rotterdamse Cultuurvisie “**Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad**”.

De Rotterdamse Cultuurvisie is de langetermijnvisie voor de gehele culturele sector. In de Cultuurvisie vormen innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit de basis voor die strategische langetermijnvisie. Deze beleidsvisie Pop dient gezien te worden als een uitwerking van die langetermijnvisie voor de popsector. Innovatie, inclusiviteit en interconnectiviteit zijn daarmee vanzelfsprekend ook binnen deze beleidsvisie Pop van belang.

Rotterdam is bij uitstek een stad waarin nieuwe muziekstromingen kunnen ontstaan. De stad is jong en multicultureel. Dit betekent meer experiment, meer cross-over en dus meer kans op vernieuwing en innovatie, onze stad is vaak voorloper in nieuwe genres. Popmuziek trekt, zowel actief als passief, mensen van alle leeftijden, sociale klassen en achtergronden aan en is daarmee bij uitstek een culturele uiting die bijdraagt aan een inclusieve stad. De wijze waarop de popsector in Rotterdam functioneert wordt in het IABX-rapport met

nadruk als positief voorbeeld van interconnectiviteit genoemd: in de popsector van Rotterdam bestaat een bijzondere en sterke samenwerkingsrelatie tussen opleidingen, festivals, podia en aanbieders. Er ontstaat zo een netwerk met kernpersonen en aanbod dat met elkaar verknoopt is. In de volgende hoofdstukken komt de wijze waarop de popsector bijdraagt aan onze strategische langetermijndoelen uitgebreider aan de orde.

Definitie

Om te komen tot een inventarisatie en analyse en om ambities en actiepunten te kunnen formuleren is het van belang om allereerst het onderwerp af te bakenen. Waar hebben we het over als we het over popmuziek hebben? Voor de continuïteit kiezen we ervoor dezelfde definitie te hanteren als in de beleidsvisie 2007 en uit het advies

Rotterdam has got that pop:

“Met popmuziek wordt het brede scala van popmuziek bedoeld met inbegrip van pop, rock, hiphop, dance, urban, nu-jazz, brass, cross-over en wereldmuziek en voor zover deze genres niet specifiek onder te brengen zijn bij jazz, klassieke en gecomponeerde muziek. Deze definitie omvat zowel livemuziek (o.a. bands, singer-songwriters en rappers) als niet-live muziek (o.a. door dj's en scratchers) en zowel commercieel als gesubsidieerd aanbod.”

Voor elke definitie is een andere mogelijk, dat geldt ook voor popmuziek. In een tijd waarin genres vervagen en steeds frequenter samenvloeien is het zinvoller om te kijken naar wat al deze (sub)genres bindt en wat zij in gezamenlijkheid nodig hebben. We kijken in deze nota dan ook naar popmuziek in de breedte.

Totstandkoming

Deze beleidsvisie is tot stand gekomen in nauwe afstemming met partijen die actief zijn in de popsector, zowel binnen als buiten Rotterdam, zowel gesubsidieerd als ongesubsidieerd. In totaal hebben ongeveer veertig personen meegedacht en deelgenomen, een volledige lijst daarvan treft u in de bijlagen.

De gemeente dankt iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze beleidsvisie.

De waarde van Pop

We doen de aanleiding tot het opstellen van deze beleidsvisie te kort als we alleen stellen dat de stad en de sector in beweging zijn geweest. De culturele sector als geheel is en blijft immers in beweging. Ze groeit, ze deint, experimenteert en transformeert. Dat op zichzelf is geen reden tot het (her)formuleren van beleid op een specifieke cultuurdiscipline. We kijken in deze visie specifiek naar de popsector omdat een florerend, gezond en dynamisch popklimaat Rotterdam en haar inwoners veel te bieden heeft. Dat zien we niet alleen in Rotterdam, ook landelijk krijgt popmuziek steeds meer aandacht van beleidsmakers en bestuurders. Op 9 maart 2016 verscheen de kamerbrief: **“Een investering in popmuziek”**, van toenmalig minister van Cultuur Jet Bussemaker¹. Deze brief was een reactie op een motie die verzocht om een nota die de positie van popmuziek voor het culturele en economische landschap schetst en aanbevelingen doet om die positie te verbeteren. Ook huidig minister van Cultuur Ingrid Engelshoven investeert in popmuziek. In haar kamerbrief van 19 oktober 2018, over de voortgang van **“Cultuur in een open samenleving”** kondigt ze aan twee nieuwe investeringsregelingen in het leven te roepen voor carrièreontwikkeling van artiesten die al enige tijd werkzaam zijn in de popmuziek².

In Rotterdam trekt de popsector beleidsmatige aandacht in bijvoorbeeld het IABx rapport ‘On Culture’³. Een van de termen die het IABx rapport introduceert als kernbegrip voor de Rotterdamse culturele sector is interconnectiviteit: intensieve samenwerking in alle lagen van de sector, maar ook met andere stakeholders en sectoren. De wijze waarop de popsector in Rotterdam functioneert wordt daar met nadruk als positief voorbeeld van interconnectiviteit genoemd. In de popsector van Rotterdam bestaat een bijzondere en sterke samenwerkingsrelatie tussen opleidingen, festivals, podia en aanbieders. Er ontstaat zo een netwerk met kernpersonen en aanbod dat met elkaar verknoot is. In het volgende hoofdstuk van deze visie wordt hier dieper op ingegaan.

Popmuziek (popcultuur) verbindt niet alleen verschillende partijen of makers, maar ook nadrukkelijk diverse beleidsterreinen: cultuur, ruimtelijke ordening, economie, citymarketing, toerisme, welzijn, jeugd, onderwijs en integratie. Juist ook aan die interconnectiviteit hecht het IABx rapport veel waarde. Een van de aanbevelingen uit het rapport is cultuur nadrukkelijk te zien en in te zetten als belangrijke pijler onder de overige beleidsdomeinen. De popsector biedt expliciet kansen om die verbindingen met de andere domeinen aan te gaan.

Baroeg Open Air 2018_foto Brian van Rensen

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2016/03/09/kamerbrief-over-investering-in-popmuziek/kamerbrief-over-investering-in-popmuziek-1.pdf>

² <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2018/10/19/kamerbrief-over-voortgang-cultuur-in-een-open-samenleving/2.+Inhoud+Voortgang+Cultuur+in+een+open+samenleving.pdf>

³ https://iabrotterdam.com/plugins/rotterdam-partners/app/data/file/iab-en_22C86506-0E79-4CAD-A1B6E38814D5733E.pdf

Zo laat ook **De waarde van Pop 2.0**⁴ zien dat de popsector op allerlei manieren verweven is in de samenleving en onderscheidt vier waardes van popmuziek:

1. Culturele waarde (cultuur): een levendige popcultuur is belangrijk voor het culturele klimaat, waarbij popmuziek zorgt voor beleving en identiteit. Popmuziek hoort, hoe groot of klein ook, bij de culturele identiteit van een stad of regio. Bekende artiesten uit de regio zijn een punt van identificatie en onderscheid, en kunnen een bron van trots op de eigen regio of stad zijn. Dool, De Likt, the New Cool Collective met Benjamin Herman, Afrojack, Ferry Corsten, The Kik, Rats on Rafts, Sevdaliza, Ntjam Rosie, Winne of Broederliefde: het zijn slechts een paar namen van de vele succesvolle bands en artiesten uit het havengebied. Of ze nu hiphop, metal, jazz of popmuziek ademen: Rotterdam inspireert tot het maken van kwalitatieve (live) muziek!

2. Inclusiviteit: Inclusiviteit is een van de kernwaarden voor het Rotterdamse cultuurbeleid voor de komende jaren. Popmuziek trekt, zowel actief als passief, mensen van alle leeftijden, sociale klassen en achtergronden aan. Daar hechten we als gemeente veel belang aan: Rotterdam is een wereldstad. In Rotterdam doen je afkomst, huidskleur, seksualiteit of levensovertuiging er niet toe voor je kansen in het leven. Dat geldt ook voor het maken of beleven van cultuur. Popmuziek is alomtegenwoordig en maakt geen onderscheid: je hoort het op straat, in winkels, in de wachtkamer bij de tandarts, op televisie, reclame en in de film, of je luistert je favoriete artiesten via streamingdiensten. Iedereen komt ermee in aanraking. De verbreding van het publiek is een van de doelstellingen van het cultuurbeleid. Popmuziek is bij uitstek een van de cultuurdisciplines die een breed publiek aantrekken en daarbij ook 'niet-frequente-cultuur-consumenten' vaak weet te bereiken met laagdrempelige concerten in cafés of op populaire festivals. De eerste resultaten van het onderzoek van Rotterdam Festivals naar het publieksbereik van de Cultuurplaninstellingen tonen dit ook aan.

3. Talentontwikkeling (jeugd, welzijn en onderwijs):

Muziek speelt een belangrijke rol in de cognitieve en sociale ontwikkeling van jonge mensen; een instrument bespelen draagt bij aan de motorische ontwikkeling van kinderen, bevordert discipline en doorzettingsvermogen, aldus Erik Scherder, hoogleraar klinische neuropsychologie aan de Vrije Universiteit van Amsterdam⁵. (Pop)muziekinstellingen/-festivals faciliteren en ondersteunen talenten in verschillende fasen van hun ontwikkeling. Van kennismaken met popmuziek tot het leren spelen, van optreden tot - voor sommigen - de stap naar een professionele muziekcarrière.

4. Economische waarde (economie en toerisme):

Zoals ook geconstateerd in het coalitieakkoord **"Nieuwe Energie voor Rotterdam"** van 26 juni 2018, bruist en leeft Rotterdam. Cultuur, horeca en evenementen zijn daar de motor van. Van bestedingen in de stad als gevolg van bezoek aan concerten, evenementen en optredens in horecagelegenheden, tot werkgelegenheid in de sector en het lokale bedrijfsleven: de popsector levert een belangrijke bijdrage aan de vrijetijdssector en een bloeiende lokale creatieve economie. Een levendig en dynamisch popklimaat is dan ook van betekenis voor het imago en de economie van de stad. Het maakt de stad aantrekkelijk om te bezoeken, er te studeren, te wonen en te werken. In de Stadvisie 2030 stelden we dat cultuur een essentieel onderdeel van de levenskwaliteit van de stad vormt en een onmisbare schakel is in het gewenste creatieve vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven. Een levendig livemuziek- en uitgaansklimaat draagt daar direct aan bij.

Een van de Rotterdamse beleidsdoelen op het gebied van cultuur is cultuurmakers te stimuleren en in staat te stellen zich te professionaliseren. Professionaliseren betekent dat cultuurmakers in staat zijn zich te organiseren, zich te ontwikkelen en zich te profileren. We zijn er van overtuigd dat dit bijdraagt aan een duurzaam cultureel klimaat. Dat doen we niet zomaar: we willen daarmee zorgen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent. Zoals de waarden van pop hierboven aantonen is de popsector bij uitstek één van de partners om die doelen - in gezamenlijkheid - te bereiken. Een krachtige popsector biedt het door de stad zo gewenste brede aanbod voor divers publiek en tilt talenten boven zichzelf uit. Effectief beleid ondersteunt de sector daarbij en stuwt deze verder.

Om concrete ambities te formuleren en verdere invulling te geven aan de doelstelling is het belangrijk te weten hoe de popsector er op dit moment in Rotterdam voor staat. Wat is de kracht van de popsector in Rotterdam?

⁴ http://www.popnl.nl/images/uploads/WaardeVanPop2_download.pdf
Amsterdam, januari 2018. Een uitgave van POPnl en Vereniging Nede

⁵ Jaschke, A.C., Eggermont, L.H.P., Honing, H. & Scherder, E.J.A. (2013), Music education and its effect on intellectual abilities in children: a systematic review, *Reviews in the Neurosciences*, 24 (6)

The Artificial_foto Adam Gumrukuler

De kracht van de popsector Rotterdam

Wanneer het gaat over popmuziek in een grote stad als Rotterdam is het heel verleidelijk om te kijken naar andere grote steden met een levendige popsector: Amsterdam, Utrecht, Tilburg liggen dan al gauw vóór in de mond. Met de blik gericht op die andere steden zijn we in Rotterdam vaak geneigd te kijken naar wat er in die steden aanwezig is dat hier ontbreekt. Een iconisch poppodium staat dan vaak bovenaan de lijst. Nadat achtereenvolgens Nighttown en Watt de deuren moesten sluiten heeft Rotterdam sinds 2010 geen groot poppodium meer. Voor veel popliefhebbers is daarom het spreekwoordelijke gras van de burens nog altijd groener. Onterecht wat ons betreft!

“Met de infrastructuur in Rotterdam is niet zoveel mis. Er zijn namelijk genoeg plekken waar acts van verschillende grootte terecht kunnen, zoals Rotown, Roodkapje, WORM, BIRD, Ahoy, [...] en de Schouwburg waar Motel Mozaique regelmatig concerten programmeert. [...] Het is fijn om te kunnen mokken over de armoedige stand van onze popsector, maar waarom koesteren we niet meer wat we al hebben? Waarom ondersteunen en stimuleren we niet datgene wat Rotterdam al aan popcultuur heeft?”
(Uit “Nieuw poppodium is dé doodsteek voor de Rotterdamse popcultuur” door Fiona Fortuin op Vers Beton 22-10-2014)

Voor deze beleidsvisie zijn uitgebreide gesprekken gevoerd met partijen die actief zijn in de popsector in Rotterdam en daarbuiten, in totaal bijna veertig personen. Een volledige lijst daarvan treft u in de bijlagen. In die gesprekken is nadrukkelijk geprobeerd te kijken naar wat Rotterdam eigen maakt, met andere woorden: hoe groen ons eigen Rotterdamse gras is. Vergelijken kan zeker zinvol zijn, maar wel vanuit de eigen kracht beredeneerd.

Dus liever de vraag stellen: wat hebben steden als Amsterdam, Utrecht en Tilburg niet dat wij in Rotterdam wél hebben? Wat is onze kracht? En hoe versterken we onze onderscheidende positie en bouwen we aan een levendig en gezond popklimaat dat past bij Rotterdam?

Door al die gesprekken is een scherp beeld ontstaan van het popklimaat in Rotterdam - een beeld dat de eerdergenoemde rapporten tevens onderschrijven.

De popsector in Rotterdam onderscheidt zich met drie kenmerken:

- er is een bijzonder aanwezige, sterke en diverse jongerencultuur;
- Rotterdam kent een breed en pluriform aanbod aan podia (en festivals) dat voorziet in een even breed palet aan muziekstijlen;
- de popsector kenmerkt zich door een bijzondere en bijzonder sterke samenwerkingsrelatie die resulteert in succesvolle stadsprogrammering.

Jongerencultuur

Popmuziek is van alle leeftijden, culturen en sociale klassen en dus niet voorbehouden aan jongeren. Een sterk aanwezige jongerencultuur is echter wel een vruchtbare bodem voor een florerend popklimaat. Jongerencultuur is het geheel van culturele uitingen en belevingen dat specifiek leeft in jongerengroepen. Jongerencultuur is niet zomaar één groep jongeren, het heeft als extra kenmerk dat er sprake is van binnen een groep gedeelde normen en waarden, die vorm krijgen in taal, kleding, lichaamsversiering (kapsels, tattoos, piercings) en muziek⁶. Zestig procent van de inwoners van Rotterdam is jonger dan 45 jaar. En hoewel de regio ontegenzeggelijk te maken krijgt met vergrijzing, blijft Rotterdam een relatief jonge stad. Anno 2018 is zestien procent van de Rotterdammers tussen de 12 en 24 jaar oud⁷. Daarmee doet Rotterdam niet onder voor Amsterdam, Utrecht en Tilburg die van oudsher als studentensteden grote aandelen jongeren kennen. In Rotterdam is de samenstelling van deze groep sterk divers. De smeltkroes die Rotterdam door haar rijke migratiegeschiedenis is geworden, krijgt daardoor nog een extra dimensie: een enorme rijkdom aan culturen, cultuuruitingen en talenten die zich ook op hun beurt weer mengen. Onze demografische samenstelling maakt ons onderscheidend: we zijn een andere muziekstad dan Amsterdam, Utrecht of Tilburg. Publiek wordt hier niet vanzelfsprekend gevonden, waardoor het aanbod onderscheidend en spannend moet zijn. Het is juist dat spannende aanbod dat publiek ook van buiten de stad naar Rotterdam trekt.

⁶ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Jeugdcultuur>

⁷ CBS - Bevolkingsstatistieken

⁸ <http://www.esseboom.net/wp-content/uploads/2014/11/A-little-less-conversation-2008.pdf>

⁹ quote Metronieuws: <https://www.metronieuws.nl/nieuws/dossier/2017/09/hiphop-domineert-nederlandse-popmuziek>.

Innovatie

Rotterdam staat bekend om haar sterke en actieve grootstedelijke jongerencultuur. Vernieuwende concepten worden vaak in Rotterdam ontwikkeld en/of groot. De stad wordt dan ook wel gezien als proeftuin voor opkomende (internationale) stromingen als Afro futurisme of verschillende vormen van Street art. Dat is niet alleen van nu, dat kenmerkt Rotterdam al jaren, denk maar terug aan de opkomst van de punk en new wave eind jaren zeventig, maar ook aan de opkomst van acid, techno en house vanaf de jaren tachtig en de hardcore uit de jaren negentig. Rotterdam speelde vaak een rol van betekenis in de geschiedenis van deze genres.

“Rotterdam is bij uitstek een stad waarin nieuwe muziekstromingen kunnen ontstaan. De stad is jong en multicultureel. Dit betekent meer experiment, meer cross-over en dus meer kans op vernieuwing”.

Uit: A little less Conversation, EDBR 2008⁸.

Aan jongerencultuur gelinkte genres zoals rap en hiphop zijn op dit moment de meest dominante stromingen in de hitlijsten. Rotterdam bewijst wederom haar voorlopersrol en levert een stevig aandeel van de grote Nederlandse artiesten in dat genre.

“Hiphop- en reggaetonformatie Broederliefde was in 2017 de meest gestreamde act op Spotify in Nederland. De Rotterdamse groep gaf daarmee wereldsterren als Drake, Justin Bieber en Coldplay het nakijken. Het was voor het eerst dat een binnenlandse act meer gestreamd werd dan een internationale ster.”⁹.

Maar ook acts als Ronnie Flex, Winne en Equalz bekleden regelmatig stevige posities in de hitlijsten. En als de artiesten zelf niet uit Rotterdam komen, dan staan ze bijvoorbeeld in het geval van het succesvolle Sevn Alias op een Rotterdams label (Rotterdam Airlines).

Naast urban genres zien we dat ook de Rotterdamse dance-industrie volop in beweging is. Dat blijkt onder meer uit het toenemend aantal initiatieven op het gebied van (commerciële) dance events. In 2019 prijken maar liefst zeventien outdoor events binnen deze sector op de Rotterdamse evenementenagenda ten opzichte van drie in 2013. Samen bieden deze events een gevarieerd danceprogramma dat het festivalaanbod voor jongeren in de stad verder vergroot.

Metropolis 2018_foto Kamiel Scholten

Waar we een toename zien in het aantal dancefestivals, zien we - ook landelijk - een afname in het aantal danceclubs. Het onderzoek **'De Discotheek en Club in Beeld'** van Van Spronsen & Partners horeca-advies uit 2017, toont aan dat er landelijk de afgelopen tien jaar een duidelijke verschuiving zichtbaar is in het uitgaansklimaat: festivals en clubs vragen beide om de gunsten van bezoekers en de festivals lijken de slag te winnen. De afgelopen tien jaar is het aantal discotheken in Nederland afgenomen van 312 naar 174, wat bijna een halvering betekent van het aanbod (- 44%). De afgelopen vijf jaar bedroeg de daling ruim 23%. Ook in Rotterdam nam het aantal clubs substantieel af, van zestien in 2008 naar negen in 2017. Een recentere uitgave van het onderzoek van Van Spronsen & Partners was op het moment van schrijven niet beschikbaar, maar in 2019 zien we ook weer nieuwe clubs: in 2018 is de Now&Wow weer heropent en begin 2019 is ook club Perron (tijdelijk) weer geopend. De geciteerde cijfers geven dus een lager beeld dan de realiteit anno 2019.

Zoals aan het begin van dit hoofdstuk al is aangegeven is het verleidelijk te vergelijken met andere steden. Op het gebied van Dance wordt de vergelijking met Amsterdam dan het vaakst gemaakt. Ook in Amsterdam is het aantal clubs afgenomen, van dertien in 2008 naar elf in 2017.

Opvallend is dat Amsterdam in 2017 slechts twee clubs meer telde (elf) terwijl Amsterdam in 2017 bijna 845.000 duizend inwoners had en in 2017 ruim 8.2 miljoen toeristen trok.

De verhouding clubs per 10.000 jongeren tussen de 15 en 30 jaar oud lag in 2017 volgens het onderzoek in Amsterdam en Rotterdam dan ook gelijk (0,6).

Het onderzoek geeft als mogelijke verklaring voor de afname de afgelopen jaren dat, met name in de grote steden, er veel alternatief aanbod van bedrijven met een uitgaansconcept aanwezig is, denk aan cafés, kroegen en poppodia.

Het onderzoek heeft ook gekeken naar wanneer de clubs hun activiteiten aanbieden. Waar het vroeger nog vrij standaard was dat je het hele weekend in een club uit kon gaan, is dat nu minder meer het geval. Die trend signaleert het rapport in heel Nederland. Er zijn meer alternatieven gekomen voor mensen die een avond uit willen en daarnaast spelen maatschappelijke ontwikkelingen een rol in de afname van het bezoek aan clubs. Als belangrijkste reden voor de dalingen wordt het grote aanbod van (en klaarblijkelijk de grote vraag naar) dancefestivals gegeven. In het hoogseizoen (vanaf mei tot en met september) zijn er wekelijks meerdere festivals af te struinen. Festivals

bieden een gevarieerd aanbod in artiesten en muziekstijlen en zijn daarom toegankelijk voor een breed publiek. Ook in Rotterdam is de vraag naar (dance)festivals merkbaar toegenomen.

Concurrentie is ook te vinden vanuit de poppodia met een gevarieerd aanbod voor een breed publiek. Het onderzoek geeft daarnaast ook mee dat in de grote steden uitgaan in hotel- of cocktailbars steeds populairder wordt, ten nadele van de nachtclubs. De focus is meer verplaatst naar beleving. Bezoekers willen vermaakt worden en stellen hogere eisen.

Tot slot wordt het veranderende uitgavenpatroon van bijvoorbeeld jongeren genoemd als belangrijkste oorzaak van de dalende bezoekersaantallen: zij geven meer geld uit aan bijvoorbeeld mobiele telefonie of aan bezoek aan speciale gelegenheden (zoals grote events), dan aan een wekelijks avondje stappen. Een dalende vraag bij bezoekers, maakt dat het aanbod afneemt.

We horen in 2019 niet alleen in Rotterdam een roep om een meer bruisend nachtleven. De afgelopen jaren is er in verschillende wereldsteden de noodklok geluid door liefhebbers van de nacht en om een belangrijke reden: het nachtleven, waar livemuziek en in bijzondere mate clubavonden deel van uitmaken is van belang voor de economie, het toerisme, de sociale verbondenheid en voor het vestigingsklimaat. Ze dragen in belangrijke mate bij aan de levendigheid en aantrekkelijkheid van een stad. Het is dan ook van belang te investeren in die levendigheid en aantrekkelijkheid: het trekt bedrijven en bewoners aan en is gunstig voor de economie en de werkgelegenheid. Ook in Rotterdam heeft het uitgaansleven daarom de aandacht van het college en is expliciet opgenomen in het coalitieakkoord: "We willen horecaondernemers meer maatwerk bieden in sluitingstijden, terrasgrootte en achtergrondmuziek. Daarnaast wijzen we gebieden aan waar nachthoreca kan komen of uitbreiden".

Hoewel deze zaken landelijke en maatschappelijke trends niet kunnen keren, kan dit een mogelijk stimulerende werking hebben op het aanbod clubavonden, waarmee niet alleen de events, maar ook het reguliere danceaanbod verder kan toenemen.

Het nachtleven raakt niet alleen het domein cultuur, maar is een samenspel van economie, toerisme, horeca, cultuur, stadsontwikkeling en veiligheid. Op veel van deze terreinen krijgen aspecten van het nachtleven al beleidsmatige aandacht, denk bijvoorbeeld aan de horecagebiedsplannen, het evenementenbeleid of het vergunningenbeleid. In gesprek met de sector zal er, zoveel als mogelijk in samenhang, gekeken worden hoe het uitgaansleven de komende jaren versterkt kan worden om zo niet alleen het DNA van Rotterdam te behouden, maar waar mogelijk ook te versterken.

Zowel urban genres als de dance kennen meer commerciële takken en worden daarmee vaak buiten het cultuurbeleid geplaatst. Toch is van belang ook binnen deze genres ruimte te hebben en houden voor experiment, voor innovatie en voor talentontwikkeling. Onderwerpen die passen binnen het cultuurbeleid en die bij deze genres niet uit het oog verloren mogen worden, zodat ook de meer artistiek inhoudelijke of experimentele vormen binnen deze genres voldoende plek hebben in de stad.

Breed palet aan podia

Het is al gezegd: in Rotterdam hebben we géén Paradiso, géén TivoliVredenburg en géén 013, met andere woorden: we hebben geen dominant, iconisch poppodium. Wat wij wel hebben? Een ongekend breed palet aan podia. Het aanbod aan gesubsidieerde en ongesubsidieerde podia is groot; van kleinschalig naar groter en grootst. Van meer jazz-georiënteerd, grootstedelijk, van dwars en rauw tot meer mainstream, elk podium met een duidelijk eigen profiel, met een landelijke en zelfs internationale uitstraling.

Kleine podia (0 - 399)		Middelgrote podia (400 - 999)		Grote podia (1000+)	
V11	70	LantarenVenster (staand)	450	Theater Rotterdam (staand)	1200
Roodkapje	120	Doelen (Jurriaanse zaal, zittend)	465	Annabel	1050 ¹⁰
Grounds	200	Theater Rotterdam (zittend)	879	Nieuwe Luxor Theater (zittend)	1500
Rotown	250	Oude Luxor Theater (zittend)	900	Doelen (grote zaal, zittend)	1755
Baroeg	350	Maassilo (kleine zaal)	900	Maassilo (grote zaal)	1850
BIRD	350			Ahoy - RTM Stage	2500-7000
WORM	375			Ahoy - sportpaleis	15000

Tabel 1: capaciteit van zalen voor (pop)muziek in Rotterdam

Ook het aanbod aan muziekfestivals in de stad is omvangrijk en divers (voor een overzicht, zie bijlage). Zo'n divers aanbod aan presentatieplekken is uniek in Nederland. Podia zoals TivoliVredenburg, 013, Paradiso of Melkweg drukken een stevige stempel op het totale aanbod van hun stad; als de programmeurs van die podia acts niet kunnen of willen boeken, dan zijn er weinig alternatieven in de betreffende steden. Dat is anders in Rotterdam. Boekingskantoren prijzen dan ook de popsector van Rotterdam.

Op weinig andere plekken in Nederland is de keuze zo breed als in Rotterdam, zowel in grootte van zalen als in soorten programmering. Er is ruimte om te creëren, te innoveren en te groeien. Een breed aanbod aan zaalgroottes biedt niet alleen plek aan gevestigde namen, maar biedt ook voldoende mogelijkheden aan jonge bands, aan nieuwe acts en aan experiment. Er is de mogelijkheid binnen de eigen stad een steeds groter publiek op te bouwen: van spelen voor 50 van je beste vrienden in de V11 tot doorgroeien naar Rotown, WORM en de Maassilo. Dat past in het profiel van Rotterdam als maakstad. Hier kan en mag veel, er is niet één partij die overheerst, er is letterlijk en figuurlijk ruimte voor verschillende geluiden.

Samenwerking en De Stad als Podium

Niet alleen hebben we in Rotterdam veel partijen die popmuziek maken en programmeren of artiesten begeleiden, ze werken ook op een bijzondere manier samen. Zo zijn de podia en enkele festivals verenigd in Stichting PopUp Rotterdam. Daar vindt op directieniveau regelmatig overleg en afstemming plaats, maar ook op het niveau van programmering en marketing wordt nauw samengewerkt. Deze samenwerking versterkt niet alleen de individuele organisaties - de grote concerten dienen immers als visitekaartje van wat zij op kleinere schaal in eigen huis doen, maar ook de sector als geheel en resulteert in het programmeren van de stad als podium. Een mooi voorbeeld van succesvolle samenwerking en stadsprogrammering zijn de concerten in bijvoorbeeld de Maassilo. Wat bijzonder is aan de Maassilo, is dat het- in tegenstelling tot 'reguliere' poppodia - geen eigen programmeur en marketingafdeling heeft. De zaal wordt geprogrammeerd en de concerten gepromoot door de medewerkers van de overige podia of festivalorganisatoren in de stad. De programmerende instellingen die opgenomen zijn in het Cultuurplan 2017-2020 (BIRD, WORM, Baroeg, LantarenVenster, De Nieuwe Lichting, Rotown en Motel Mozaique) zoeken steeds vaker passende ruimtes bij de acts die ze willen boeken. En daarbij beperken ze zich geen van allen tot het 'eigen' huis, maar maken gebruik van de ruimtes die de stad ter beschikking heeft en stellen ook de deuren voor elkaar open. Zo programmeren zij in gezamenlijkheid op bijzondere locaties; van Arminius tot de Paradijkerk, van Theater Rotterdam en Annabel tot de Maassilo. Daarnaast zijn North Sea Round Town en Jazz International ook sprekende voorbeelden van organisaties die in de gehele stad programmeren. Op deze manier zijn de instellingen in staat ervoor te zorgen dat Rotterdam een volwaardig aanbod aan middelgrote tot grote popconcerten krijgt, op verschillende plekken in de stad - een aanbod dat bovendien meer divers en spannender kan zijn dan in één zaal mogelijk is.

¹⁰ Capaciteit bij live concerten. Capaciteit bij clubavonden: 1500

Hey Elbow_foto Niek Hage

Binnen de popsector van Rotterdam zien we organisaties nieuwe werkwijzen ontwikkelen om aan te sluiten bij nieuwe behoeften van nieuwe publieksgroepen en samenwerking zoeken met nieuwe makers en talenten. Zowel binnen de formele podiumstructuur als ook op meer informele manieren, in bijvoorbeeld de vorm van informele netwerken. Nieuwe cultuurmakers ontwikkelen andere, vaak discipline-overstijgende genres en maken aanbod voor nieuwe publieksgroepen.

Critici zullen stellen dat deze samenwerking 'noodgedwongen' is: door het wegvallen van onder andere NightTown/Watt ontstond er een gat in de programmering dat niet door één partij kon worden opgevuld. Maar uit nood geboren of niet; anno 2018 is deze samenwerking bijzonder, sterk en bewezen succesvol. De samenwerkende partijen stemmen niet alleen onderling de programmering op elkaar af, maar werken echt samen. Ze presenteren zich in gezamenlijkheid bij grote boekingskantoren, trekken samen op bij programmering en publiekswerving. Evaluaties van de concerten die op deze manier tot stand zijn gekomen tonen de meerwaarde van deze gezamenlijkheid, specifiek ook op het gebied van publieksverbreding en -vergroting.

Het bewijs is te vinden in de kaartverkoop. Zowel de podia zelf, als de boekingskantoren, geven aan dat Rotterdam

goed scoort in het verkopen van tickets. Acts verkopen hier net zo vaak, net zo gemakkelijk en soms zelfs sneller uit dan in andere steden. Het hebben van één groot podium met eigen marketingapparaat is dus bewezen niet de enige vorm voor succes. De verschillende podia in Rotterdam weten hun publiek goed te bedienen. Zowel het eigen publiek als het gezamenlijke publiek. Deze manier van programmeren levert een veelzijdig aanbod op en onderscheidt Rotterdam van de rest van Nederland.

In deze drie kenmerken - aanwezigheid van jeugdcultuur; ons pallet aan podia; en onze stadsprogrammering - zit onze kracht. Zij geven ons spreekwoordelijke Rotterdamse gras haar eigen, frisse groene kleur. Een kleur die anders is dan de kleur van het gras van de burens, maar zeker niet minder groen! Als gemeente zijn we trots op deze unieke positie, erkennen we de kracht van de popsector, koesteren we deze en gaan hem meer dan we nu al doen uitdragen en uitbouwen.

Zoals gezegd doen we dat niet zomaar, daar hebben we als gemeente een specifiek doel mee voor ogen. We willen cultuurmakers stimuleren en in staat stellen zich te professionaliseren. In het volgende hoofdstuk beschrijven we hoe we, samen met de sector, werken aan een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek, met ruimte voor nieuw talent.

Boogieball 2017_foto Eric van Nieuwland

Doelstellingen van het popbeleid

De gemeente beoogt twee belangrijke doelen met het cultuurbeleid:

1. Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen zich te professionaliseren.
2. Zorgen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Bij de realisatie van deze doelen is een evenwichtig aanbod het mikpunt, waarbij sprake is van voldoende spreiding in de stad. Het is ook van belang dat behaalde resultaten goed zichtbaar zijn.

Binnen de popsector betekent 'evenwichtig' voor de gemeente dat er binnen de beleidsvisie ruimte is voor alle (sub)genres, voor 'groot' en 'klein', voor opkomend en gevestigd. Voldoende gespreid betekent dat we niet alleen oog hebben voor de culturele activiteiten en/of behoefte op de Noordoever van de Maas, maar voor die van de gehele stad. We willen met de sector de resultaten zichtbaarder maken omdat we ervan overtuigd zijn dat de

popsector van Rotterdam nog beter ontdekt mag worden. Het imago van de popsector in Rotterdam kreeg, door eerst het wegvallen van het middelgrote podium Nighttown en vervolgens Watt in 2010, een knauw. Het idee van 'in Rotterdam ontbreekt iets' is lange tijd blijven hangen, zowel bij publiek als bij professionals. Dat beeld doet de werkelijkheid tekort. De popsector van Rotterdam verdient een passender plaatje, waarin juist de rijkdom in plaats van het vermeende gemis wordt geëtaleerd.

Hoe versterken we deze onderscheidende positie, bouwen we aan een levendig en gezond popklimaat dat past bij Rotterdam zodat we bovenstaande doelen kunnen realiseren?

Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen zich te professionaliseren

Ons doel is cultuurmakers stimuleren. Dat zijn mooie woorden, maar wat zeggen ze nu? Voor de gemeente betekent het, dat we barrières proberen weg te nemen. Dat de drempels tussen kunstenaar en artistiek product zo laag mogelijk worden. Dat makers hun weg weten te vinden en in staat zijn te groeien in hun kunstpraktijk en dat getalenteerde makers of organisatoren die daarvoor kiezen in staat zijn er hun beroepspraktijk van te maken. Dat doen we niet alleen, maar met de partners in de stad. Om je als cultuurmaker te professionaliseren zijn een aantal randvoorwaarden nodig: het tot je beschikking hebben van voldoende en kwalitatief goede faciliteiten en begeleiding, een goede arbeidsmarktpositie en voldoende mogelijkheden voor doorstroming.

Maakfaciliteiten:

In ons Atelier- en Broedplaatsenbeleid¹¹ (oktober 2017) stelden we al: "Rotterdam is de stad die ruimte biedt aan talent, aan experiment, de stad van de springplank. Niet alleen fysiek, ook mentaal wordt die ruimte ervaren. [...] Maar geen creativiteit zonder kunstenaar, maker of creatieve geest. En geen kunstenaar, maker of creativiteit zonder passende woon- en werkruimte."

In juli 2018 presenteerde de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) een verkenning naar werk- en presentatieruimte in Rotterdam¹². Daarin wordt ook het belang van voldoende (kwalitatieve) werkplekken onderstreept. De gemeente Rotterdam stuurt hier actief op middels het atelier- en broedplaatsenbeleid.

Rotterdam kende van oudsher veel ruimte voor maakplekken. In deze stad was heel lang voldoende betaalbare ruimte voor kunstenaars en andere creatieven. Maar de ontwikkeling van Rotterdam en de groeiende populariteit van de stad heeft zijn weerslag op de vastgoedmarkt. Het is dus goed kritisch te kijken naar het huidige aanbod aan faciliteiten voor muzikanten: repetitieruimtes, opnamestudio's, presentatieplekken. Een snelle inventarisatie toont dat er een flink aantal aanwezig is in de stad. Ook zijn er bemiddelaars actief die makers en faciliteiten koppelen: de Popunie ondersteunt artiesten bij het vinden van die faciliteiten met onlinedatabases van repetitieruimtes en presentatieplekken, Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam (SKAR) helpt artiesten bij het vinden van betaalbare werkruimtes.

De vraag is echter of de faciliteiten die we nu in Rotterdam hebben ook voldoende en voldoende kwalitatief zijn? Het is te eenzijdig om alle repetitieruimtes in de stad op een kaart aan te kruisen, op te tellen en te stellen dat het er genoeg zijn. Hoe waardevol inventarisaties en databases ook zijn; ze zeggen niets over de kwaliteit van de ruimtes

en over de behoefte die er is aan faciliteiten. Elke muzieksoort of elk genre stelt immers andere eisen: een repetitieruimte voor elektronisch geproduceerde muziek of rap volstaat niet als je met een vierkoppig rockbandje wilt repeteren en een backline nodig hebt.

Uit onze gesprekken is gebleken dat artiesten in Rotterdam tegen de soms beperkte (fysieke) mogelijkheden binnen de stad aan lopen. Pas afgestudeerde muziekstudenten beschikken tijdens hun studies over een schare aan gratis toegankelijke of goedkope faciliteiten: denk aan apparatuur, instrumenten, repetitieruimten en opnamestudio's, maar zeker ook begeleiding en inspiratie uit een muzikaal netwerk. Na afstuderen valt de vanzelfsprekendheid waarmee ze over dergelijke faciliteiten kunnen beschikken weg en dan is het voor veel muzikanten moeilijk om hierin zelf te voorzien. Ruimtes zijn vaak kostbaar om te huren, apparatuur is niet vanzelfsprekend beschikbaar en vraagt hoge investeringen en met name het netwerk en de begeleiding die zo gewaardeerd werden tijdens de opleiding worden gemist. Muzikanten zoeken naar laagdrempelige plekken om samen te komen, samen te werken en elkaar te inspireren en verder te helpen. Zoals in deze paragraaf ook al gesteld, is er behoefte aan dat soort fysieke plekken in de stad. Niet alleen beginnende artiesten ervaren soms moeite met het vinden van de juiste faciliteiten. Meer gevestigde artiesten stellen andere eisen aan faciliteiten en geven aan daar steeds vaker voor uit te wijken naar steden als Amsterdam en Utrecht. Grotere gezelschappen zoals bijvoorbeeld het succesvolle Rotterdamse re:freshed Orchestra¹³ luiden de noodklok omdat ze behoefte hebben aan grotere repetitieruimtes en in eigen stad tegen de grenzen aanlopen.

Het hebben van betaalbare maakplekken creëert stabiliteit en zekerheid zodat muzikanten zich sterker kunnen ontwikkelen. Dat draagt in potentie bij aan de ontwikkeling van de maker, aan de zichtbaarheid en uiteindelijk ook diens inkomenspositie. Het belang van voldoende, voldoende diverse, kwalitatief hoogwaardige én toegankelijke maakplekken is van groot belang voor het behoud van talent in de stad. Als dergelijke ruimtes ontbreken, trekken artiesten de stad uit en vestigen zich in steden waar deze faciliteiten wel aanwezig zijn.

Stichting Droom en Daad ontwikkelt momenteel Het Batavierhuis aan de Pieter de Hoochweg. Het Batavierhuis wordt een autonoom centrum van en voor ervaren en beginnende muzikanten met repetitieruimtes, een opnamestudio, horeca en betaalbare „huiskamerconcerten op topniveau". Het pand krijgt een eigen stichting en bestuur. Het gaat gerund en gebruikt worden door vijftig à zeventig muzikanten. Droom en Daad stelt het pand kosteloos aan de muzikanten beschikbaar en in ruil geven zij concerten.

¹¹ <https://rotterdam.raadsinformatie.nl/document/5899922/1#search=%22broedplaatsen%22>

¹² https://www.rrkc.nl/wp-content/uploads/2018/07/RRKC_analyse_verkenning_020718_2.pdf

¹³ Een band die in veel opzichten het Rotterdam van nu belichaamt: een zestienkoppig orkest bestaande uit jonge muzikanten vanuit diverse muzikale hoeken, met zowel klassiek geschoolde muzikanten als muzikanten uit de hiphop en soul. Een orkest waar geschoolde en autodidacte musici elkaar vinden in een innovatieve en toegankelijke cross-over van muziekstijlen.

Als oplossing voor het voor hen ontbreken van passende faciliteiten heeft een aantal makers onder begeleiding van podium Grounds en SKAR het concrete plan om een nieuwe muziekproductieplek in Rotterdam toe te voegen. Ook hierin zou een aantal functies gecombineerd moeten worden: repeteren, opnemen, netwerken en presenteren.

Deze initiatieven tonen behoefte aan nieuw soort plekken: muzikale broedplaatsen of music hubs. Bovenstaande signalen nemen we serieus.

Om ons doel te realiseren gaan we concreet met twee zaken aan de slag:

- De gemeente voert een kwalitatief onderzoek uit naar de beschikbare oefenruimtes, opnamestudio's en maakplekken. Zoals gesteld houden we evenwicht en spreiding over de stad in het vizier.
- De gemeente geeft uitvoering aan het Atelier- en Broedplaatsenbeleid 2017-2021, met daarin ook oog voor de popsector. Het Atelier- en Broedplaatsenbeleid focust zich nadrukkelijk op het uitbreiden van het aantal vierkante meters maakplekken, het vasthouden van talentvolle creatieven, ruimte voor experiment en jonge makers. Resultaten van het onderzoek naar oefenruimtes, opnamestudio's en maakplekken worden meegenomen in de uitvoering van het beleid. In lijn met het Broedplaatsenbeleid onderzoeken de initiatiefnemers SKAR en Grounds het idee van een muziekproductieplek in Rotterdam. Zoals ook opgenomen in het coalitieakkoord geven we extra aandacht aan innovatie, talentvolle nieuwe cultuurmakers en creatieve hubs. Prioriteit ligt daarbij bij de entertainmentindustrie en de media. We stimuleren de initiatiefnemers van de muziekproductieplek dit idee uit te werken tot een business case en faciliteren een haalbaarheidsonderzoek naar de realisatie hiervan. Om de aansluiting tot de aanwezige podia in de stad (beter) te vinden onderzoeken we de mogelijkheid en wenselijkheid van het werken op basis van opdrachtgeverschap van poppodia en -festivals.

Arbeidsmarktpositie

Naast het beschikken over goede maakfaciliteiten is het verkrijgen van een goede inkomenspositie een cruciale stap in de professionalisering van cultuurmakers. De Raad voor Cultuur en de Sociaal-Economische Raad (SER) hebben in 2016 een Verkenning gepubliceerd naar de Arbeidsmarktpositie van kunstenaars. Daarin concluderen beide raden dat de arbeidsmarktsituatie in de cultuursector zorgwekkend is. De combinatie van dalende werkgelegenheid, een relatief hoge kans op werkloosheid, lage en dalende inkomens, een slechte onderhandelingspositie voor werknemers en ZZP'ers, het vaak niet verzekerd zijn voor inkomensverlies bij arbeidsongeschiktheid en een geringe pensioenopbouw, maakt de positie van werkenden kwetsbaar. Veel trends

en knelpunten op de Nederlandse arbeidsmarkt zijn in de cultuursector uitvergroet zichtbaar.

Er is zowel landelijk als lokaal steeds meer aandacht voor deze kwetsbare arbeidsmarktpositie. Er is een landelijke arbeidsmarktagenda cultuur en een Fair Practice Code opgesteld. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap onderzoekt op welke wijze die kan worden toegepast in het (toekomstige) subsidiebeleid. Ook in het coalitieakkoord **Nieuwe energie voor Rotterdam** is nadrukkelijk aandacht voor Fair Practice; oftewel loon naar werk.

In de popmuziek is de grens tussen amateur en professional soms erg dun. Volgens de Dikke van Dale onderscheidt een professional zich van een amateur door het feit dat een professional zich met zijn/haar kunst kan voorzien in zijn of haar levensonderhoud. Een professionele muzikant is, met andere woorden een muzikant die zijn of haar brood verdient met muziek maken. De vraag is: lukt het voldoende muzikanten wel die boterham te verdienen?

Een enkeling lukt het om goede gages te krijgen, maar de verdeling is scheef: onderzoek op grote, populaire muziekfestivals laat zien dat in een enkel geval zelfs zestig procent van het programmabudget wordt uitgekeerd aan één procent van de programmering.

Muzikanten zijn vaak het kind van de rekening en spelen soms tegen erbarmelijk lage gages, onder de vergoelijking van "talentontwikkeling" of kansen om zich aan een publiek te kunnen tonen. Veel talenten of initiatieven bouwen zich met veel energie en doorzettingsvermogen tot een bepaald punt op. Overheden spreken dan ook graag van een "rijke humuslaag"; er is veel eigen initiatief en veel nieuw aanbod. Als talenten of initiatieven echter niet de stap weten te maken naar een stabiele financiële basis dan vloeit de energie al gauw naar andere activiteiten waarmee wél in dat inkomen kan worden voorzien. We moeten er dus alert op zijn dat die 'humuslaag' niet telkens afsterft aan de bovenzijde, maar dat die vruchtbare bodem ook blijft zorgen voor bloeiend gewas.

Als gemeente zijn wij enerzijds beperkt in staat hier direct in te grijpen; het betreft afspraken tussen opdrachtgever en -nemer; tussen boeker/podium en artiest. Daar ligt ook de primaire verantwoordelijkheid voor het maken van goede afspraken.

In onze rol als subsidiënt kunnen wij hier echter wel optreden. Het is onze verantwoordelijkheid om de poppodia die onderdeel uitmaken van onze podiuminfrastructuur aan te spreken op hun taak om verantwoorde gages aan artiesten te betalen. Tegelijkertijd sluiten we ook niet onze ogen voor de consequenties of praktische bezwaren die het werken met normbedragen (zoals gehanteerd door Norma- of Sena Performers fonds) met zich meebrengen.

In Rotterdam hebben we een instrument dat direct raakt aan de professionalisering (en talentontwikkeling) van (beginnende) muzikanten: de Rotterdam Music Support regeling van de PopUnie.

De regeling Music Support Rotterdam draagt op twee manieren bij aan de professionalisering van muzikanten: de beste leerervaring voor musici is zoveel mogelijk optreden en door Music Support Rotterdam kunnen ook de (nog) minder bekende acts geprogrammeerd worden tegen redelijke gages. Niet alleen biedt Music Support Rotterdam financiële ondersteuning, ze biedt ook programmatische ondersteuning, organisatorische ondersteuning en promotionele ondersteuning.

Music Support Rotterdam bestaat feitelijk uit twee regelingen:

1. Regelmatige Programmering

Dit onderdeel is alleen bestemd voor muziekcafés en kleine podia die op regelmatige basis (tenminste maandelijks) Rotterdamse bands/artiesten willen programmeren.

2. Incidentele Programmering

Dit onderdeel is bestemd voor ondernemers, stichtingen, broedplaatsen, labels, kleine podia en festivals, muzikanten en evenementen die een project organiseren waarop tenminste drie Rotterdamse acts geboekt worden.

De bijdragen die gevraagd kunnen worden via de Music Support regeling moeten volledig ten goede komen aan de muzikanten. Voor de kleinere acts levert dit een cruciale bijdrage in de arbeidsmarktpositie. Het stelt kleinere podia die door hun beperkte zaalcapaciteit niet (makkelijk) in staat zijn voldoende inkomsten uit kaartverkoop en horeca te genereren toch in staat om artiesten een redelijke gage uit te betalen. De regeling staat echter onder druk; de extra middelen zijn in 2013 per motie¹⁴ gevonden en eindigen eind 2018. Van deze extra middelen werden in 2017 940 acts ondersteund, waarmee 2100 muzikanten een redelijke gage hebben ontvangen.

- We onderschrijven als gemeente het belang en de toegevoegde waarde van de regeling Music Support Rotterdam. De regeling draagt niet alleen bij aan de verlevendiging van de stad, aan de ontwikkeling van talenten, maar ook aan de verbetering van de arbeidsmarktpositie van beginnende muzikanten. Het college onderzoekt de mogelijkheden om binnen het cultuurbudget deze regeling te continueren gedurende het Cultuurplan 2017-2020 op het financiële niveau van 2018. Benodigde extra middelen: € 40.000,- in 2019 en € 40.000 in 2020, in totaal € 80.000,-.
- Zoals ook gesteld in het coalitieakkoord sluiten we aan op de doelstellingen en acties uit het landelijk programma arbeidsmarktagenda cultuur, waaronder de Fair Practice Code.

¹⁴ Motie "Popstimuleringsfonds" 18A (13gr3092) ingediend op 7 november 2013, door PVDA, D66 en CDA.

- Samen met kunstvakopleidingen en culturele instellingen kijken we hoe we de arbeidsmarktpositie van (toekomstige) makers kunnen versterken. De ontwikkeling van een introductie- en mentorprogramma voor beginnende kunstenaars zal daarvan een onderdeel zijn.

Voldoende doorstroming

Er is vanuit overheid en instellingen veel aandacht voor de aanwas en de ontwikkeling van talent. Talentontwikkeling kent verschillende fasen: kennismaken, ontwikkelen, bekwamen en excelleren. In Rotterdam zijn er programma's op het gebied van muziekeducatie om leerlingen kennis te laten maken met muziek(spelen), er zijn kwalitatief hoogwaardige cursussen voor het ontwikkelen, hoogstaande opleidingen voor het bekwamen en presentatiemogelijkheden voor beginnende of excellerende artiesten.

Ook hebben we een aantal organisaties dat zich hard maakt voor de ontwikkeling van talenten: binnen het Cultuurplan 2017-2020 ondersteunen we de Popunie, MusicMatters, Epitome Entertainment, Roots en Routes. We subsidiëren een aantal podia en festivals, die elk een eigen rol hebben op het gebied van talentontwikkeling. Poppodia zijn een belangrijke plek voor beginnende artiesten om vliegreuen te maken en hun talent te ontwikkelen. Ook is er een aantal relevante wedstrijden voor popmuzikanten die zorgen voor talentdoorstroming: zo stromen bijvoorbeeld finalisten van de Kunstbende vaak door naar de Sena Performers Grote Prijs van Rotterdam en de finalisten daarvan stromen weer automatisch door naar de halve finale van de Grote Prijs van Nederland. Naast een 'formele keten' kent Rotterdam ook veel ontwikkelingen buiten deze keten. In genres zoals hiphop, dancehall, volks- en popmuziek uit verschillende hoeken van de wereld ontwikkelen artiesten en talenten zich veelal buiten deze formele keten om.

Al die inspanningen leveren vruchten af: Rotterdamse talenten gooien niet alleen hoge ogen binnen de eigen stad, maar veroveren ook de Nederlandse podia. In enkele gevallen groeien ze zelfs door naar buitenlandse podia en festivals en zijn daar de visitekaartjes van de stad. Een beter bewijs dat de kwaliteit van de Rotterdamse popmuziek in de lift zit is er niet.

Het toont de aandacht voor, en het nut en de noodzaak voor talentontwikkeling, maar zoals een van de gesprekspartners het zo mooi vroeg: "hoe zit het met talentbevestiging"? Als muzikanten klaar zijn voor de volgende stap, zijn ze dan in staat die ook te zetten? Wat is er gebeurd met al die talenten van 10 jaar geleden? Zijn zij in staat gebleken om door te stromen naar een volgende schakel van de keten?

Ondanks bovengenoemde vormen van ontwikkeling en van inspanningen van betrokken partijen, is er een knelpunt

te signaleren op het gebied van doorstroming: er gaat veel tijd, energie, aandacht en middelen naar de begeleiding en ontwikkeling van talent. Jonge talenten krijgen in de formele trajecten tijdens vaak intensieve trajecten veel kansen geboden, maar nadat ze de trajecten zijn ontgroeid stopt de ontwikkeling.

Artiesten die zich buiten het zicht van de formele ketens ontwikkelen vinden nog te weinig de aansluiting tot de podia. Jarenlange investering wordt daardoor vaak tenietgedaan.

De rol van de podia is - in eigen woorden - om makers een podium te geven en om ze te steunen in hun verdere ontwikkeling, onder andere door netwerken ter beschikking te stellen. Podia hebben echter door afnemende (of niet voldoende meegroeivende) subsidies en dalende horeca-uitgaven de afgelopen jaren steeds minder ruimte om risicovol(ler) te programmeren of de personele bezetting niet om actief talenten te begeleiden; de druk op subsidieregelingen neemt toe en eventuele extra investeringen in cultuur worden vaak beschikbaar gesteld juist aan de ontwikkeling van nieuw talent of aan gevestigde culturele instellingen en in mindere mate aan zelfstandige artiesten of makers. Hierdoor vallen zelfstandige (mid-career) makers vaak tussen wal en schip. Het voldoen aan randvoorwaarden zoals het beschikken over voldoende maakfaciliteiten en een gezonde inkomenspositie zijn uiteraard belangrijke factoren in de doorstroming. Als het daar stopt, is het zetten van een volgende stap erg lastig.

Naast het signaleren van een knelpunt in de doorstroming zien we ook kansen in de sterke samenwerking in de stad, in de aanwezigheid van diverse (informele) netwerken en in de diversiteit aan podia die we hebben. In Rotterdam kun je als artiest met de juiste begeleiding - en de juiste hoeveelheid talent en inzet - het hele pad bewandelen, van klein naar steeds groter. Het Rotterdamse model van stadsprogrammering en samenwerking kent zijn zwaartepunt op het gebied van programmering, marketing en publieksbereik. Nog nauwere samenwerking op het gebied van talentdoorstroming is mogelijk.

Als voorbeeld van formele ontwikkeling zou de ketenaanpak van Nijmegen kunnen gelden: In een onderling convenant is geregeld dat een onbekende band (opkomend nieuw talent) eerst op het Valkhof Festival in het Valkhofpark speelt. Dit is laagdrempelig en toegankelijk. Binnen een jaar komt de artiest dan terug bij Merleyn met een capaciteit van 200. Als een band eerst op het festival gespeeld heeft dan levert dit ongeveer 80 extra bezoekers op in Merleyn. Een deel hiervan stroomt daarna weer door naar de paarse zaal van Doornroosje (met een capaciteit van 400 bezoekers). In Doornroosje komen gemiddeld 150 extra bezoeken als er daarvoor een optreden in Merleyn heeft plaatsgevonden. Als Doornroosje Merleyn niet in de keten zou hebben, dan zouden de bands meteen in de paarse zaal moeten staan.

De Likt tijdens Rotterdam Bluegrass Festival 2018_foto Paulvanderblom Fotografie

Dit is te duur. Na de paarse zaal kunnen bands terecht in de rode zaal (met een capaciteit van 1.100 bezoekers). Daarna stroomt een band door naar De Vereniging met capaciteit 1.800. Tot slot komt de band dan weer terug als headline op het Valkhof Festival. De ketenbenadering heeft voordelen voor talentontwikkeling, publieksonwikkeling en de bezettingsgraad.

Een voorbeeld van een informele netwerkbenadering is de nieuwe werkwijze van WORM: dankzij een financiële bijdrage van Fonds Cultuurparticipatie ontwikkelt WORM aan een methodiek voor 'meemaakpodia'. Samen en in dialoog met vertegenwoordigers uit verschillende Rotterdamse gemeenschappen zoals queer/gender, hiphop/spoken word, lokaal/kosmopolitisch, maar ook buurtbewoners worden projecten ontwikkeld. Doel is om deze samenwerkingen verder te kunnen verdiepen, het netwerk te versterken en zo te bouwen aan gedeeld eigenaarschap. De aanwezige faciliteiten, partijen en kennis die wordt ontwikkeld in Rotterdam bieden kansen op het gebied van doorstroming.

Hoewel de focus bij talentontwikkeling vaak ligt bij makers en muzikanten, ontwikkelt zich ook veel talent in voor de sector zeer relevante segmenten zoals: programmering, scouting, (event)organisatie, marketing. Mogelijk meer nog dan voor muzikanten geldt dat deze groep talenten vaak tussen wal en schip valt wat betreft ondersteuning en subsidieregelingen. Iets dat niet uit het oog verloren mag worden, deze talenten bepalen namelijk de popinfrastructuur van morgen!

- Om doorstromen - voor zowel makers als organisatoren - te bevorderen gaan we in gesprek met de sector en onderzoeken de mogelijke knelpunten en oplossingen, om te komen tot een voor Rotterdam passende talentontwikkelingsketen, formeel en informeel.

Een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek, met ruimte voor nieuw talent.

“Rotterdam is een popmuziekstad die draait op een handvol bijzondere ondernemers, die vanuit hun eigen posities de stad vormgeven met mooie initiatieven. Deze sleutelfiguren zetten Rotterdam internationaal op de kaart en bieden de Rotterdamse consument gevarieerd aanbod van hoge kwaliteit.”

Column Popunie, Roufaida Aboutaleb, 8 juli 2016¹⁵

Het publiek speelt een belangrijke rol in Rotterdam; het artistiek hoogwaardige aanbod wordt immers gecreëerd om te zien, te horen, te beleven, te voelen. Dat geldt niet voor een handjevol mensen, alle Rotterdammers hebben recht op cultuur.

De verbreding van het publiek is daarom een van de belangrijkste doelstellingen op het gebied van cultuur in het coalitieakkoord **“Nieuwe energie voor Rotterdam”**. Ook is het een van de speerpunten uit de Uitgangspuntennota 2017-2020 **“Reikwijdte en Armslag”**. In 2017 is Rotterdam Festivals gestart met publieksonderzoek onder de Cultuurplaninstellingen, met als doel om met elkaar oplossingen te vinden voor de centrale vraag: hoe bereiken we samen zo veel mogelijk Rotterdammers?

De eerste resultaten van dat onderzoek tonen aan dat 82% van de Rotterdammers actief of passief aan cultuur doet en dat 68% van die Rotterdammers en ruim vier miljoen bezoekers uit binnen- en buitenland onze Cultuurplaninstellingen weet te vinden¹⁶.

De definitieve uitslagen volgen pas in 2019, maar de eerste resultaten tonen dat popmuziek in staat is met een breed, divers aanbod een even zozeer breed en divers publiek te bereiken. Zoals de 'waarden van Pop' ook al aantoonde trekt popmuziek, zowel actief als passief, mensen van alle leeftijden, sociale klassen en achtergronden aan. Popmuziek is alomtegenwoordig en maakt geen onderscheid: iedereen komt er mee in aanraking. Popmuziek is bij uitstek een van de cultuurdisciplines die een breed publiek aantrekken en daarbij ook 'niet-frequente-cultuur-consumenten' vaak weet te bereiken met laagdrempelige concerten in cafés of op festivals. Populaire muziekfestivals als Metropolis (36.000 bezoekers), Baroeg Open Air (10.000 bezoekers), Motel Mozaïque (7.500 bezoekers) of het Reggae Rotterdam Festival (15.000 bezoekers) bewijzen grote aantallen bezoekers te kunnen trekken met hoogwaardig, vernieuwend en passend aanbod. Ook de podia trekken aantoonbaar een breed publieksprofiel en verkopen steeds vaker kleine én grote concerten uit.

¹⁵ <https://popunie.nl/column-roufaida-aboutaleb-het-rotterdamse-collectief/>

¹⁶ Rotterdam Festivals, 'Samen naar een groter publieksbereik', 15 november 2018 https://issuu.com/rotterdamfestivals/docs/presentatie_dashboards.pptx

Om te zorgen dat de popsector blijvend een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek, met ruimte voor nieuw talent kan aanbieden, is het nodig dat programmeurs voldoende passende plekken en financiële middelen hebben om te programmeren, dat er voldoende rekening wordt gehouden met pluriform aanbod, er voldoende mogelijkheid is om verspreid in de stad te programmeren en dat het aanbod voldoende zichtbaar is.

Plekken om te programmeren

Om een breed, artistiek hoogwaardig aanbod te kunnen bieden aan een divers publiek is het nodig te beschikken over voldoende faciliteiten om dat aanbod te kunnen presenteren. Zoals gesteld geeft de aanwezigheid van veel verschillende podia in de stad ons een unieke positie in Nederland en die positie wordt gekoesterd. Rotterdam kent een gradueel verloop in zaalcapaciteit van klein en intiem tot meeslepend groot.

In 2007 werd gesteld dat er nog iets miste in de poppodiuminfrastructuur. In de beleidsvisie stond opgenomen dat Rotterdam behoefte zou hebben aan een toekomstbestendig poppodium. De haalbaarheid daarvan is onderzocht. In 2014 is door toenmalig wethouder Cultuur Adriaan Visser een uitvraag geweest voor plannen voor een middelgroot poppodium. Hierbij stelde de gemeente dat er in de stad nog een grote popzaal van > 1000 personen¹⁷ ontbrak: "Een poppodium met een (boven)regionale uitstraling ontbreekt op dit moment in de bestaande infrastructuur. Rotterdam heeft nu geen continu aanbod van (inter)nationaal bekende bands en mist binnen de bestaande podiuminfrastructuur voor popmuziek een doorgroeimogelijkheid voor (lokale) bands."

Het belang van de aanwezigheid van een grote popzaal voor een lokale sector, moet niet worden onderschat. Niet alleen vanwege economische waarden, maar ook voor de aantrekkingskracht die er van uitgaat voor makers; een podium om van te dromen om als act ooit op te treden, op hetzelfde podium waar je je eigen helden hebt zien spelen.

We zien anno 2018 twee belangrijke ontwikkelingen die invloed hebben op de analyse van de podiumcapaciteit zoals die in 2007 is uitgevoerd:

1. toevoeging van zaalcapaciteit in Rotterdam en
2. ontwikkelingen in vraag en aanbod.

1. Zaalcapaciteit in Rotterdam

Wat betreft de zaalcapaciteit zijn er (of worden op korte termijn) in Rotterdam sinds de uitvraag drie zalen van groot formaat toegevoegd aan het landschap; dankzij private investeringen in Annabel en de Maassilo beschikken we binnenkort in de stad over verschillende ruimtes waar 1.000-1.850 liefhebbers naar live muziek kunnen luisteren. Met de bouw van de nieuwe zaal van Ahoy (RTM Stage) wordt in het grote-zaalsegment een nieuwe zaal toegevoegd die geschikt zal zijn voor live concerten

Boogieball 2018_foto Eric van Nieuwland

van 2.750 - 7.000 bezoekers. De verwachte oplevering is eind 2020.

Toekomstige ontwikkelingen

Annabel kent in het Schieblok een gunstige ligging nabij Centraal Station en de aanwezigheid van de Biergarten en BAR. De culturele bedrijvigheid in het betreffende Central District heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de ontwikkeling van het gebied. De synergie op deze specifieke locatie, tussen deze initiatieven draagt bij aan de uitstraling van het gebied en aan het succes van uitgaansgelegenheden zoals BAR, Biergarten en Annabel. We zijn ons als gemeente bewust van het feit dat de beoogde gebiedsontwikkeling en specifiek de geplande realisatie van woningen in het Schieblok echter een mogelijk risico kunnen zijn voor de aanwezige culturele functies. We onderschrijven de waarde van cultuur in het Schieblok in zijn totaliteit en in het licht van deze visie die van het podium in het bijzonder. Bij de verdere ontwikkeling van het gebied wordt gezocht naar een balans tussen enerzijds verdichtingsopgaven en de roep in de stad om meer woningen en anderzijds de doelstellingen op het gebied van Levendige Binnenstad, Cultuur en Toerisme.

Wat betreft aantrekkelijkheid van het omliggende gebied heeft Annabel nu nog een voorsprong in vergelijking tot de Maassilo. Het gebied rond de Maashaven laat zich in

¹⁷ De VNPF hanteert de term groot poppodium bij een capaciteit vanaf 1000 bezoekers, middelgroot: 400-999 en klein: minder dan 400 bezoekers.

2018 nog meer als transit- dan verblijfsplek omschrijven. Dit zal de komende tijd echter veranderen. Het gebied rond de Maassilo is op en top Rotterdams; rafelig en eigenwijs, en de aanwezigheid van het industriële erfgoed maakt het een unieke plek. Er is veel potentie voor het gebouw en gebied, dat het de komende jaren hopelijk te volle zal bereiken. De gemeente Rotterdam investeert er in woningen en in een getijdenpark: een park in het water met een natuurvriendelijke oever. Hier is onder invloed van eb en vloed (getijde) meer plaats voor natuur en waterdieren. De openbare ruimte onder de metrobaan tot aan de waterlijn (aan de Maashaven Oostzijde) kan zich ontwikkelen tot een groen en recreatief wandelgebied. Daarnaast worden een groot aantal woningen en nieuwe stedelijke functies in Rotterdam Zuid (van Kop van Zuid naar Hart van Zuid) ontwikkeld. Ook de ondernemers van de Maassilo zelf zitten niet stil. In september is de nieuwe club Now & Wow bestaande uit drie zalen met een gecombineerde capaciteit van circa 1.800 personen in gebruik genomen en wordt er dankzij een gift van Stichting Droom en Daad geïnvesteerd in de grote zaal (tot 1.850 personen). Ook zijn er plannen om het dak te gaan ontsluiten en exploiteren de komende tijd.

Motel Mozaique, Rotown, BIRD, LantarenVenster, Baroeg maar ook De Nieuwe Lichting programmeren in zowel Annabel als de Maassilo steeds meer live acts voor een groter publiek en steeds vaker zijn deze concerten uitverkocht. Er is nog voldoende potentie tot groei; acts worden zelden niet geboekt omdat de zalen al bezet zijn. Het is daarbij echter wel van groot belang dat private ondernemers van zalen als Annabel en de Maassilo het belang en de toegevoegde waarde zien van deze culturele programmering en dat er haalbare afspraken gemaakt kunnen worden over kosten en (productie)kwaliteit.

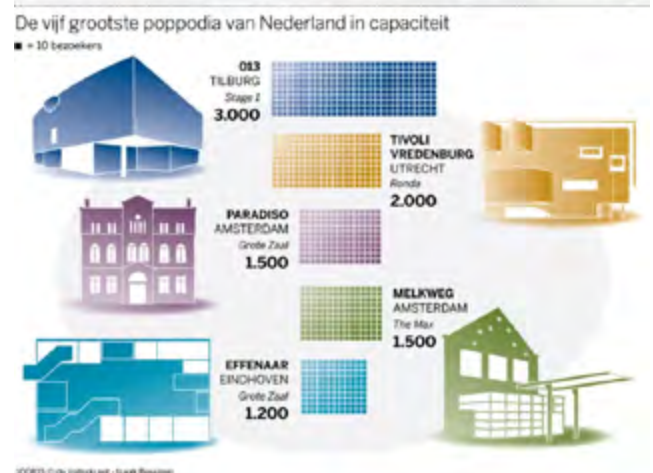
We signaleren dat beide locaties een belangrijke en waardevolle toevoeging aan het pallet podia zijn dat aanwezig is in Rotterdam, maar beide ook kwetsbaar zijn door mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Zoals hierboven ook al beschreven is het vanuit het cultuurbeleid gewenst dat bij gebiedsontwikkelingsplannen de culturele functies niet verdrongen raken. Daarom wordt er in het kader van de omgevingsvisie, bij gebieden in (her)ontwikkeling, aandacht besteed aan (bestaande) culturele functies. Daarbij wordt gekeken hoe binnen gebiedsontwikkelingsopgaven de juiste balans tussen levendigheid en leefbaarheid gevonden kan worden.

Zaalcapaciteit in Nederland

Boekingskantoren die voor deze nota gesproken zijn, spreken zich kritisch uit over de investeringen die elders in het land zijn gedaan in nieuwe podia of verbouwingen. Zij geven aan bij de (ver)bouw van podia landelijke afstemming te missen en stellen de vraag of er landelijk gezien niet reeds voldoende grote zalen aanwezig zijn,

afgezet naar het aanbod beschikbare acts¹⁸. Nieuwe podia worden vaak erg kostbaar door de hoge kosten van bouw of renovatie, waardoor het exploiteren van die zalen voor de beherende partijen moeilijker wordt.

Ruimte voor (onderscheidende) programmering wordt daarmee steeds krappere.

“De ontwikkelingen in de Nederlandse poppodiumsector zijn het afgelopen decennium bepaald stormachtig geweest. Sinds begin deze eeuw trok een nieuwbouwgolf door Nederland: van Purmerend tot Amstelveen werden splinternieuwe - en peperdure - podia gebouwd, vaak met een onduidelijk bedrijfsplan. Door uit de hand gelopen kosten bleef er nog maar weinig budget over om te programmeren, en zo bleven veel zalen angstvallig leeg en raakten veel nieuwe podia in financiële nood. De laatste jaren zijn de poppodia vooral aan het verbouwen. De Melkweg in Amsterdam werd al vertimmerd, en nu opent in het Tilburgse 013 een megazaal. Terwijl de trend van de afgelopen jaren weer een heel ander live-perspectief biedt: poppodia als Paradiso programmeren in toenemende mate in ruimtes buiten de eigen behuizing, van kerken tot oude theaters. En dan zijn er de afgelopen jaren ook nog tientallen nieuwe pop-, dance- en hiphopfestivals bijgekomen.”
Volkscrant, 9 oktober 2015¹⁹.

Bouw of renovatie levert vaak podia op die er van buiten esthetisch mooi uitzien, technisch op orde zijn, maar toch - uitzonderingen daargelaten - vaak niet echt 'leven'. Het geheim van een succesvol podium zit hem volgens kenners in het feit dat het plekken zijn waar je wilt zijn, ongeacht of er een bandje staat die avond of niet. Landelijke boekingskantoren roemen het Rotterdamse

¹⁸ 18 van de 57 leden van de VNPF in augustus 2017 vielen in de categorie >1.000 bezoekers. Bron: poppodia en -festivals in cijfers 2016.

¹⁹ <https://www.volkscrant.nl/cultuur-media/het-poppodium-wordt-volwassen~b738cb6c/>

Rotown, BIRD of WORM in dat specifieke opzicht, waarbij alle drie erin zijn geslaagd een goede combinatie te vinden tussen aanbod en horeca, passend bij de omgeving en het publiek. Het zijn plekken met een prettige sfeer, waar men met vrienden kan afspreken, naar toe kan gaan om wat te eten of te drinken en vervolgens blijft voor de muziek of andere culturele programmering. Er is een natuurlijke aanloop of aantrekkingskracht voor die plekken - deels ook dankzij omliggende ondernemingen, waardoor het voor programmeurs en marketeers ook mogelijk is om publiek te vinden voor minder bekende acts.

2. Vraag en aanbod

Het tweede punt van onze analyse heeft te maken met vraag en aanbod. Voor de exploitatie van een (groot) poppodium (>1000) is een continu aanbod nodig; je krijgt de begroting van een popzaal niet sluitend met 'af en toe' een act voor 1.500 bezoekers. Er moet sprake zijn van voldoende kritische massa, van voldoende volume.

Daarvoor is er allereerst een voldoende hoeveelheid (inter)nationale acts nodig die boekbaar is voor zo'n zaal in Rotterdam. Het aantal popconcerten in zalen van > 1.000 bezoekers is niet oneindig groot en nog sneller dan vroeger groeien bands uit tot grote acts en/of vallen weer uit de gratie om plaats te maken voor de volgende populaire act. Boekingskantoren geven aan dat zowel nationaal als internationaal de hoeveelheid grote(re) acts die zalen van die omvang weten te vullen afneemt ten opzichte van eerdere analyses. Zij zien het zwaartepunt in aanbod nu vooral liggen bij de middenzalen van 400 - 999 bezoekers. Niet alleen ligt daar het zwaartepunt in aantal beschikbare acts, ook geven zij aan dat daar een cruciaal schakelpunt ligt in de ontwikkeling van artiesten. De sprong van een klein poppodium (<400 bezoekers) naar een groot poppodium (>1.000 bezoekers) wordt maar zelden in 1 stap gemaakt, als hij al wordt gemaakt. Daarnaast heeft Nederland zoals al gesteld een behoorlijk grote dichtheid aan podia van grote omvang (32% van de leden van de VNPF d.d. augustus 2017 was van die omvang²⁰), een deel daarvan is vrij recent gebouwd of vergroot, met als gevolg dat een flink aantal steden concurreert om het beperkte aanbod aan acts. In onze regio is het PAARD in Den Haag het meest dichtstbijzijnde podium, waarbij de grote zaal een capaciteit heeft van 1.100 bezoekers.

Ten tweede is er *vraag* nodig. Om voldoende vraag naar grootschalig(er) aanbod te genereren is paradoxaal genoeg continu aanbod nodig - het aanbod creëert de vraag. Door de veranderende markt én door het wegvallen van Nighttown/Watt zien we dat er op dit moment nog niet voldoende continue aanbod is voor de grotere zalen en daarmee samenhangend ook niet voldoende vraag om een nieuwe zaal met een (midden)grote capaciteit in

Rotterdam rendabel te exploiteren.

In Rotterdam valt nog veelvuldig te horen dat er behoefte is aan een (middel)groot poppodium. Het is bij een behoefteanalyse belangrijk te kijken bij wie de behoefte zou spelen en tevens onderscheid te maken tussen aantoonbare behoefte en sentiment of gevoel. Voor deze beleidsvisie hebben we gekeken naar de behoefte van de programmerende partijen en boekingskantoren en constateren dat er op dit moment geen gebrek is aan zalen en dat er binnen de huidige infrastructuur nog voldoende ruimte voor groei is.

- Er wordt met de huidige programmerende partijen gewerkt aan toename van aanbod en vraag, door hen in staat te stellen steeds meer groter aanbod in Rotterdam te programmeren. Dat is gedaan door specifiek voor grote(re) concerten meer financiering beschikbaar te stellen bij het Cultuurplan 2017-2020. Om het bestaande succes uit te kunnen bouwen is stabiliteit van belang. Vanuit de gemeente zien we geen noodzaak om op korte termijn te investeren in (de bouw van) een nieuwe (middel)grote popzaal.

Versterken Rotterdams Model

Zoals meermaals gesteld heeft Rotterdam iets heel bijzonders in handen; ons Rotterdamse model met een breed pallet aan podia die succesvol in gezamenlijkheid de stad programmeren levert niet alleen een veelzijdig aanbod op, het onderscheidt ons van overige steden. We zien steeds meer toename in aanbod en de programmerende partijen in Rotterdam weten het vertrouwen van zowel het publiek als de boekingskantoren ras terug te winnen.

In 2015 zag de RRKC bij de beoordeling van de ingediende plannen voor het middelgrote poppodium ook kansen voor dit model: "De kans op een breed publieksprofiel is met de verschillende locaties groot". De verbreding van het publiek is een van de belangrijkste doelstellingen in het cultuurbeleid.

De gemeente zet daarom de komende jaren in op versterking en uitbouw van ons 'Rotterdams model', omdat het effectief bijdraagt aan een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek. We zijn dan ook eenduidig in onze ambitie: we proberen niet een tweede Amsterdam of Utrecht te zijn, we "doen het op zijn Rotterdams".

Concreet bekend het dat de gemeente de komende jaren niet inzet op de ontwikkeling of bouw van een nieuw podium specifiek voor popmuziek, maar samen met de sector verder bouwt aan meer, breder en groter aanbod in de stad voor een divers publiek, met ruimte voor nieuw talent. We bewaken het huidige niveau en werken toe naar gezamenlijke en verantwoorde groei.

De partijen programmeren extra concerten met veel plezier en succes naast de eigen concerten, vanuit de bestaande capaciteit aan programmeurs, productieteam

²⁰ VNPF telt in haar analyses de totale capaciteit van de beschikbare zalen bij elkaar op om te komen tot een classificering. Zo classificeert de VNPF bijvoorbeeld Bibelot in Dordrecht als groot podium omdat de totale capaciteit >1.000 bezoekers is. De capaciteit van de grootste zaal is 800 bezoekers.

en communicatie-/marketingteam. De extra concerten die op deze manier worden gerealiseerd vragen uiteraard extra inzet van deze medewerkers. Het is belangrijk dat die extra inzet op een gezonde en verantwoorde manier ingezet kan blijven worden en geen wissel gaat trekken op de eigen programmering en organisaties. De instellingen geven aan te willen nadenken over eventuele andere organisatievormen en groei modellen die recht doen aan de vraag naar meer aanbod en naar meer zichtbaarheid. Het is van belang dat de podia over voldoende budget beschikken om dit te kunnen realiseren.

Poppodia kunnen voordelen halen uit samenwerkingen, maar uiteindelijk zullen ze voldoende budget moeten hebben om artistiek hoogwaardig en divers te kunnen programmeren, te promoten en om hun rol als talentontwikkelaar te kunnen blijven vervullen.

De RRKC zag niet alleen kansen, maar ook risico's: "Onzeker is of een toename van interessante grotere artiesten te verwachten is. De continuïteit van het aanbod van artiesten is onvoldoende geborgd".

We sluiten onze ogen niet voor deze risico's. De organisaties hebben de afgelopen jaren bewezen dat het aanbod toeneemt.

Om dit aanbod te kunnen borgen zetten we in op de versteviging van de samenwerkende organisaties. Door

lange-termijn-afspraken te maken met de instellingen over het grootschalige aanbod borgen we de continuïteit.

- De programmatische aanpak van de organisatoren in het Rotterdamse popveld past bij het Rotterdamse DNA. Deze aanpak willen we als gemeente de komende jaren blijven ondersteunen. We stellen daarom de gemeenteraad voor de programmatische aanpak en de groeiambitie mee te nemen in de Uitgangspuntennota voor het Cultuurplan 2021-2024.

Pluriform aanbod en Spreiding in de stad

Uit de gesprekken blijkt dat er in pluriformiteit van het aanbod en in de spreiding in de stad - met name voor de gesubsidieerde - instituten nog veel kansen liggen. Wat betreft de spreiding van het aanbod in de stad zien we zowel bij de festivals als bij de podia een concentratie in Rotterdam Noord. We signaleren kansen voor publieksgroei en -verbreding op Rotterdam Zuid. Dat is ook een van de speerpunten uit het coalitieakkoord: "Evenementen vinden verspreid over heel Rotterdam plaats. Zo betrekken we Rotterdam Zuid en de kleine kernen (Pernis, Rozenburg en Hoek van Holland) en ontlasten we de binnenstad. We zoeken meer locaties en daarom inventariseren we leegstaande panden en fabrieken en pleinen en parken, ook voor tijdelijke horeca en initiatieven".

Rotterdam Festivals wil daarom - naast het Zuiderpark - graag een tweede, goed geoutilleerd evenemententerrein op Zuid ontwikkelen, met festivalaanbod afgestemd op de bewoners van Rotterdam Zuid. Die mogelijkheden worden onderzocht. Het eerste onderzoek naar niet-publiek laat zien dat fysieke afstand vaak als belangrijke drempel (naast tijd, geld en 'het is niet voor mij') wordt genoemd als reden om geen gebruik te maken van de culturele voorzieningen die er zijn. Het streven is daarom de komende jaren de programmering dichter bij het publiek te brengen. In Rotterdam Noord slagen we daar al goed in, op Zuid zijn daarin nog stappen te zetten. We zien daarvoor kansen met de komst van het nieuwe Kunstenpand, het verzamelgebouw dat onder meer Theater Zuidplein en de Bibliotheek zal huisvesten. We spreken de wens uit dat de stadsprogrammeurs ook de twee nieuwe zalen van Theater Zuidplein (250 en 600 personen) kunnen en zullen toevoegen aan de lijst van te programmeren zalen en samen met het theater tot een bij die locaties passende programmering komen. De oplevering is voorzien voor begin 2020.

Wat aanbod betreft valt met name op dat veel aanbod uit urban genres wordt geprogrammeerd op commerciële podia, clubs en festivals. Ook op dat vlak kent Rotterdam een aantal sterke merken: Club Vie is in 2017 uitgeroepen tot de beste Nightclub van Nederland en Villa Thalia won de tweede prijs van de Nightlife Awards.

Toch is het belangrijk ook binnen de gesubsidieerde podia voldoende aandacht te hebben voor artiesten in deze genres. Gesubsidieerde podia bieden kansen op het terrein van talentontwikkeling die grotere commerciële clubs niet (primair) bieden. Daarnaast is ruimte om te experimenteren van groot belang, ook voor de (artistieke) vernieuwing van genres zoals rap, hiphop en R&B. Ditzelfde geldt ook voor de dance en elektronische muziek. We zien kansen in het vaker en meer bieden van een podium aan opkomende artiesten uit deze genres die heel goed passen bij het Rotterdamse publiek.

Zowel artiesten als publiek zouden hun weg nog beter moeten kunnen vinden naar de Rotterdamse podia en festivals.

- Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is verankerd in het coalitieakkoord. Met het NPRZ zet het college financieel stevig in op de verdere versterking en ontwikkeling van Rotterdam Zuid. Vanuit de gemeente Rotterdam investeren we 130 miljoen euro, dat middels matching van het Rijk wordt verdubbeld tot een totaalbudget van 260 miljoen euro tot en met 2021. Cultuur is naast wonen, onderwijs, werken, en veiligheid een van de vijf elementaire pijlers in dit programma. De kansen voor festivals en popmuziek worden meegenomen in de uitwerking van het programma.
- Met het in het coalitieakkoord opgenomen programma Stadscultuur zetten we integraal in op cultuur, horeca

en evenementen in alle gebieden en hebben oog voor spreiding in de stad. In de eerste uitwerking van het programma Stadscultuur wordt de aandacht in primaire instantie gelegd op Historisch Delfshaven en de Afrikaanderwijk.

Zichtbaarheid

Een van de manieren waarmee de sector vooruit gestuwd kan worden, is zorgen dat Rotterdam beter op kaart staat; bij boekingskantoren en bij publiek.

Na het wegvallen van NightTown en vervolgens Watt medio 2010 heeft de popsector in Rotterdam een knauw gekregen en liepen vooral ook het zelfvertrouwen en imago schade op. Aanbod nam af en programmeurs hadden moeite acts naar Rotterdam te krijgen.

De situatie is anno 2019 enorm verbeterd, maar nog niet iedereen heeft dat nieuwe beeld al op het netvlies. Een beter imago helpt programmeurs het gewenste aanbod beter naar de stad krijgen, draagt bij aan de verdienmogelijkheden van podia en aan het vestigingsklimaat van de stad.

De belangrijkste inzet daarbij is het unieke profiel. We mogen ons in Rotterdam rijk rekenen met het werk dat de sector op dit vlak zelf al verricht; individueel en gezamenlijk, voor individuele acts en voor de sector als geheel. Een mooi en gewaardeerd voorbeeld is de inspanning die bijvoorbeeld de Popunie en Stichting PopUp plegen om het collectieve verhaal van Rotterdam als muziekstad over het voetlicht te brengen, door te laten zien wat er allemaal is en gebeurt in plaats van eenzijdig de nadruk te leggen op wat ontbreekt.

Dit verhaal verdient het om nog vaker en duidelijker verteld te worden. Daar werken we als gemeente vanzelfsprekend aan mee. Dat doen we onder andere met deze beleidsvisie, maar ook op andere terreinen gaan we samen met de sector aan het werk om dit te versterken.

- Als gemeente gaan we met de sector, Rotterdam Festivals en Rotterdam Partners onderzoeken hoe we het popimago van Rotterdam gezamenlijk kunnen versterken en de Rotterdamse popinfrastructuur nationaal en internationaal kunnen promoten. Mensen, organisaties en verhalen spelen een nadrukkelijke rol in de promotie van Rotterdam, ons 'eigengereide' popverhaal kan daar zeker aan bijdragen. We werken gezamenlijk aan een aansprekende "showcase" op de website van Rotterdam Partners; als een van de voorbeelden voor het typisch Rotterdamse aanpakken, durven, vernieuwen, samenwerken en samenleven.
- We roepen de instellingen op mogelijkheden te onderzoeken om de gezamenlijke marketing de komende periode te versterken. Wie nu een avond naar een concert wenst te gaan moet de verschillende websites van de podia afstruinen om te zoeken naar hun (nieuwe) favoriete act. Een veelgehoorde wens is dan ook een centrale concertagenda voor de stad.

Juist omdat de verschillende partijen de hele stad programmeren en het publiek ook veel minder trouw is aan één locatie is er de toenemende wens om op één plek al het aanbod te kunnen zien. Een gezamenlijke etalage maakt het grote aanbod aan concerten zichtbaar en versterkt zo het imago van de sector in Rotterdam.

Conclusie

De popsector - en de popliefhebber - in Rotterdam hebben het de afgelopen jaren zwaar gehad. Een aantal sterke merken binnen, en essentiële onderdelen van, de infrastructuur vielen weg waardoor de hele sector twee stappen terugzette. Het poplandschap in Rotterdam lag er lange tijd wat verdord bij.

Dankzij de veerkracht van de sector en de onaflatende inspanning van alle makers, programmeurs, podia en (festival)organisatoren en vrijwilligers, door gerichte investering binnen het lopende Cultuurplan voor de organisatie van grote concerten en specifieke doelstellingen en inspanningen op het gebied van het evenementenbeleid bruist Rotterdam in 2019 weer als popstad!

Dat het beter gaat ontslaat ons echter niet van de taak zorg en aandacht te blijven hebben voor de sector. De beleidsvisie heeft aangetoond dat er nog knelpunten zijn op het gebied van maakfaciliteiten, doorstroom van talent en de arbeidsmarktpositie van makers en dat er kansen liggen op het gebied van pluriformiteit van het aanbod, spreiding en het Rotterdamse programmeermodel. Daarom zet het college de komende tijd met deze beleidsvisie in op het oplossen van die knelpunten en het benutten van die kansen. We hopen - samen met de sector - zo de stijgende lijn vast te houden en verder door te trekken, zodat Rotterdam de titel 'popstad' weer met trots kan (blijven) dragen!

Financiën

Deze beleidsvisie zet ambities, maar ook een aantal uitdagingen op een rij. Het financiële uitgangspunt waarmee deze beleidsvisie is opgesteld is grotendeels vastgelegd in het Cultuurplan 2017-2020.

Hieronder een overzicht van de middelen die geïnvesteerd worden in de popsector via het lopende Cultuurplan 2017-2020 (prijspeil 1 januari 2019). Naast deze meerjarige bijdragen binnen het Cultuurplan worden verschillende festivals op het gebied van (pop)muziek en Dance financieel ondersteund door Rotterdam Festivals.

Baroeg	€	300.000
De Nieuwe Lichting	€	137.750
Epitome Entertainment	€	78.000
Grounds (WMDC)	€	283.500
Jazzpodium Rotterdam (BIRD)	€	199.250
Metropolis Festival	€	125.500
Motel Mozaïque	€	371.500
Music Matters	€	273.000
Popunie	€	314.000
Roodkapje	€	106.000
Roots & Routes	€	36.000
Rotown	€	284.500
WORM	€	638.500*
Totaal in EURO's	€	2.509.000
Totaal % van Cultuurplanbudget		3,00%
€ per inwoner van Rotterdam	€	3,93

* WORM krijgt niet alleen subsidie voor de muziekprogrammering, maar ook als presentatie-instelling beeldende kunst en voor hun werkplaatsfuncties.

NB. LantarenVenster werkt nauw samen met de in de tabel opgenomen poppodia en is een van de partners in de programmering van de grote concerten. LantarenVenster is voor € 1.542.500,- opgenomen in het Cultuurplan 2017-2020, maar ontvangt dit bedrag primair als filmhuis en voor de brede muziekprogrammering, niet alleen voor de popprogrammering, daarom is besloten hen niet op te nemen in bovenstaande tabel.

Beleidsdoelen	Investing
Kwalitatief onderzoek naar oefenruimtes, opnamestudio's en maakplekken	Pm
Continuering Music Support Regeling	€ 80.000,00 (€ 40.000 voor 2019 en € 40.000 voor 2020)

Joep Beving tijdens Motel Mozaïque 2018_foto Charlotte van den Arend

Bijlage 1

Inventarisatie van de keten

In deze bijlage beschrijven we welke elementen van de gehele keten er in Rotterdam op dit moment aanwezig zijn op het gebied van popmuziek:

Cultuureducatie en muziekopleiding

Zowel op school als via buitenschoolse muzieklessen, -cursussen en -workshops komen kinderen in Rotterdam in aanraking met (pop)muziek.

Op het terrein van cultuureducatie is een aantal Rotterdamse cultuurinstellingen verenigd in de Muziekcoalitie. Daarin werken negen partners samen, te weten Codarts, Concertgebouw de Doelen, Music Matters, Rotterdams Philharmonisch Orkest, SKVR, Watch That Sound, Winston's Muziekschool, WMDC, ZangExpress en sinds 2016 ook KCR. Zij zorgen voor een samenhangend muziekeducatieprogramma, onder de titel 'Overall Muziek', in het kader van het meerjarenprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit, dat gefinancierd wordt door gemeente en het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Binnen de activiteiten van de muziekcoalitie maken wekelijks circa 7.500 Rotterdamse leerlingen op 33 scholen (39 schoollocaties) muziek in het SKVR-programma Ieder Kind een Instrument (IKEI).

Waar IKEI zich meer richt op traditionele muziekgenres biedt het landelijke initiatief Buma Music Academy een aanvullende bijdrage aan de ontwikkeling van het muziekonderwijs: met een online lesprogramma rondom pop, hiphop-, dance- en klassieke muziek biedt het programma docenten in het voortgezet onderwijs praktische handvatten waarmee zij op een eigentijdse wijze muziekonderwijs kunnen geven. Voor musicerende leerlingen in het voortgezet onderwijs is er het coaching programma Popsport.

Een ander belangrijk element in buitenschoolse muziekeducatie is het Jeugdcultuurfonds. Het jeugdcultuurfonds maakt het mogelijk dat kinderen tussen de 4 en 18 jaar uit financieel minder draagkrachtige gezinnen toch kunnen meedoen en muzieklessen en de huur van een instrument (deels) vergoed krijgen.

Een bijzondere positie voor muzikeducatie is weggelegd voor Muziekweb, voorheen de Centrale Discotheek Rotterdam. De Stichting Centrale Discotheek Rotterdam (CDR) is opgericht in 1961. De stichting had als grondbeginsel smaakverbreding en muzikale ontwikkeling. Met dit doel werden in eerste instantie lp's uitgeleend, vanaf 1982 cd's en later ook muziek-dvd's. Tegenwoordig wordt muziek vooral via internet beluisterd. Klassiek uitleen is daarom nu niet meer de kerntaak. De CDR richt zich steeds meer op digitale diensten, zoals de website muziekweb.nl. Iedere week worden er ongeveer 300 nieuwe cd's in Nederland uitgebracht. Muziekweb schaft deze allemaal aan. Binnen een week worden de cd's gecatalogiseerd volgens internationale regels. Via deze dienst wil Muziekweb mensen in staat stellen kennis te maken met muziek en zo hun smaak te verbreden²¹.

De laatste trap in muzikeducatie vormen de officiële (voor)opleidingen aan Mbo's, conservatoria en hogescholen. Wie zich wil toelagen op een mogelijk professionele carrière als muzikant probeert toelating tot een popacademie of conservatorium te doen, of meldt zich bij een private opleiding zoals de Music Production Academy in Rotterdam.

In Rotterdam hebben we een aantal gerenommeerde opleidingen op het gebied van popmuziek: via havo/vwo Theater en Dans (vooropleiding Codarts) worden Rotterdamse middelbaar scholieren al in staat gesteld zich te bekwamen in de uitoefening van popmuziek. Op mbo-niveau kunnen leerlingen aan het Albeda-college een beroepsopleiding tot Muzikant/Producer volgen. Albeda werkt hierin nauw samen met Stichting Roots & Routes in de vorm van een Agency. De Roots & Routes Agency is het boekingsbureau voor muziekacts bestaande uit artiesten die een opleiding volgen bij het Albeda College. Codarts biedt een van de weinige bacheloropleidingen (hbo) specifiek voor popmuziek aan. Codarts is een internationaal vermaard instituut dat jaarlijks niet alleen veel studenten uit de rest van Nederland maar uit de hele wereld trekt. De aantrekkelijkheid van deze opleidingen zit hem deels in de kwaliteit van het lesprogramma, maar zeker ook in de aantrekkelijkheid van Rotterdam als stad. Rotterdam heeft op dit moment - in vergelijking met steden als Amsterdam - aanbod aan betaalbare woningen in de buurt van de opleidingen of plekken waar muziek gecreëerd wordt.

Het is van belang dit voordeel als stad niet te verspelen omdat we dan het risico lopen talenten mis te lopen of kwijt te raken aan omliggende steden die wel betaalbare woon- en werkruimte kunnen bieden.

Beide opleidingen organiseren ook eigen showcase-festivals waar publiek in aanraking kan komen met de talenten van morgen en waar de leerlingen de broodnodige publiekservaring kunnen opdoen.

Niet alleen heeft Rotterdam opleidingen op het gebied van muzikuitvoering, ook bieden het Grafisch Lyceum Rotterdam en het Albeda College opleidingen geluidstechniek, waarmee in Rotterdam er een continu aanbod van vaklui is.

Talentontwikkeling

Talentontwikkeling heeft prioriteit, zowel landelijk als in Rotterdam. Zo stelden we in de Uitgangspuntennota 2017-2020 **"Reikwijdte en Armslag"**: "welk creatief talent je ook hebt, in Rotterdam moet je de mogelijkheid krijgen je optimaal te ontplooien. Van de eerste stappen op de dansvloer tot een staande ovatie in een volle zaal: verschillende organisaties in de stad helpen mensen hun artistieke en professionele ambities te verwezenlijken. De route die mensen volgen om hun talenten te ontwikkelen moet daarom bestaan uit wegen die goed op elkaar aansluiten en toegankelijk zijn. Dat vraagt om een klimaat met waardering voor creatief talent en met zowel financiële als fysieke ruimte om te experimenteren en te presenteren. Het leidt tot vernieuwing in de kunst".

Naast hoogwaardige opleidingen hebben we in Rotterdam een aantal instellingen die zich inzetten voor verdere ontwikkelingen en professionalisering van talenten. Denk aan instellingen als Epitome Entertainment, Roots en Routes, de Popunie en MusicMatters. Een van de waardevolle instrumenten is de regeling Music Support Rotterdam, een regeling die sinds 2013 vast onderdeel is van het projectaanbod van de Popunie. Op jaarbasis faciliteert de Popunie met Music Support Rotterdam i.s.m. tientallen partners ruim 850 optredens van Rotterdams talent in de stad.

²¹ Uit de brochure van Muziekweb.

Muziekpresentatie

Om als popsector te kunnen floreren is een geschikte infrastructuur nodig, voor zowel de muzikant als publiek. Er moeten voldoende locaties zijn waar bands kunnen optreden en waar Rotterdammers hun favoriete acts en artiesten, op kwalitatieve wijze kunnen horen en zien. Dat kan in Rotterdam middels een gevarieerd en hoogstaand aanbod aan podia en festivals: van kleinschalig tot groot, met een lokaal, regionaal en (inter)nationaal profiel, en van populair tot experimenteel.

Een deel van die podiuminfrastructuur wordt gesubsidieerd uit culturele gelden maar grotere podia als Ahoy of kleinere podia als muziekcafés ontvangen geen middelen uit de gemeentelijke begroting. Een samenhangend beleid ten aanzien van de totale podiuminfrastructuur is echter van belang voor de versterking van de popsector.

Niet alleen om culturele redenen maar vanwege de betekenis van podia voor de gehele muzieksector ook om economische redenen.

Hieronder eerst een beschrijvend overzicht van podia / programmerende instellingen binnen het Cultuurplan 2017 - 2020. Vervolgens geven we een korte beschrijving van een aantal faciliteiten buiten het cultuurplan.

Baroeg

De programmering van poppodium Baroeg richt zich al ruim 37 jaar voornamelijk op harde alternatieve muziek, met stijlen als rock, metal, hardcore, punk, psychobilly, electro en industrial. Jaarlijks wordt onder de noemer 'Baroeg Open Air' een gratis festival opgezet, dat binnen de verschillende genres is uitgegroeid tot een van de belangrijkste festivals van Nederland.

BIRD

BIRD is een in 2011 opgericht podium, club en restaurant in de Hofbogen, onder station Hofplein. Jazz en aanverwante stromingen (hiphop, funk, soul en elektronische muziek) vormen de muzikale inhoudelijke rode draad. BIRD weet als podium en club aansluiting te vinden bij jongerenculturen in Rotterdam.

Grounds

Podium GROUNDS bevindt zich in het WMDC-gebouw in Delfshaven waar ook de pop-, jazz- en wereldmuziekopleidingen van Codarts en de muziekschool van de SKVR is gehuisvest. GROUNDS is een poppodium met nadruk op wereldmuziek. Het biedt ruimte aan nieuwe muziekstijlen die ontstaan in de hybride, cross-culturele grootstedelijke omgeving van Rotterdam. Naast lokaal talent is GROUNDS ook een podium voor nationale en internationale acts die zich begeven in het gebied tussen pop, jazz en world.

LantarenVenster

LantarenVenster is in Rotterdam een toonaangevend podium voor film en muziek. Jaarlijks zijn er ruim 120 concerten, waarbij de nadruk ligt op jazz in de volle breedte van het genre, singer-songwriter en world. LantarenVenster biedt niet alleen een podium aan grote namen, maar heeft ook aandacht voor zowel jong als lokaal talent. LantarenVenster is een van de partijen waarmee in gezamenlijkheid de grote(re) popconcerten in Rotterdam worden geprogrammeerd.

Metropolis Festival

Metropolis Festival is een gratis publieksfestival dat een groot publiek kennis laat maken met hoogwaardige (nog) niet-gevestigde popmuziek. Het biedt podium aan een groot aantal bands die samen een brede schakering vormen van talent dat op doorbreken staat binnen pop, rock, hiphop, wereldmuziek en dance.

Motel Mozaïque

Festival- en concertorganisator Stichting Motel Mozaïque organiseert jaarlijks een aantal bijzondere culturele programma's, waarvan het gelijknamige festival Motel Mozaïque ondertussen is uitgegroeid tot een nationaal en internationaal evenement. Motel Mozaïque gebruikt voor het kunstenfestival de gehele stad als podium. Het festival is een mix van muziek, theater, beeldende kunst, film en 'slapen in kunst'. Het festival is een nauwe samenwerking tussen Motel Mozaïque en Rotterdamse kunstinstellingen zoals Theater Rotterdam, CBK en Rotown. Daarnaast organiseert Motel Mozaïque een serie middelgrote popconcerten op diverse locaties in Rotterdam.

Popunie

De Popunie vervult een vijftal kerntaken voor de stad:

1. Op laagdrempelige wijze doorlopend informeren en adviseren van de Rotterdamse popmuzikanten en popsector;
2. Organiseren van projecten om talent te ontdekken, stimuleren en verder te ontwikkelen zoals de Kunstbende en de Sena Performers Grote Prijs van Rotterdam;
3. Verlevendigen van de stad met Music Support Rotterdam waarmee jaarlijks ruim 800 optredens in muziekcafés van lokaal talent, kleine podia en op kleine festivals worden gerealiseerd;
4. Promotie van de Rotterdamse popmuziek met projecten als de Rotterdamse Popweek en de Rotterdam Music Awards;
5. Bevordering van de deskundigheid en het cultureel ondernemerschap met projecten als Meet The Pro en Music Export Rotterdam.

Rotown

De Stichting Live At Rotown verzorgt sinds 1987 de programmering van poppodium Rotown aan de Nieuwe Binnenweg te Rotterdam. Jaarlijks programmeert Rotown zo'n 200 programma's op popmuziekgebied, variërend van concerten tot dj-optredens en van popquizzes tot festivalprogrammering. Daarnaast is Rotown betrokken bij programmering op andere locaties in de stad, zoals het lichtschip V11 en de Paradijsskerk. De programmering van Rotown heeft vooral een signalerende functie en zoekt naar nieuwe aanstormende artiesten uit binnen- en buitenland. Rotown organiseert daarnaast ook een reeks middelgrote concerten op diverse locaties in de stad.

WORM

WORM is het Rotterdamse instituut voor avant-gardistische recreatie en richt zich voornamelijk op stromingen en artiesten die zich parallel aan de mainstream bevinden. Vernieuwende kunstenaars, maar ook outsiders en dilettanten vinden er hun weg naar het publiek. De muziek kan alle verschijningsvormen hebben: metal, jazz, indie, noise, hiphop, schlager etc. zolang het zich - op welke manier dan ook - onderscheidt. Het podium wordt aangevuld met een geluidsstudio met vintage synthesizers en zelfbouwinstrumenten. WORM ontwikkelt zich nadrukkelijk als een netwerkorganisatie met een programmatische aanpak; de programmering komt niet tot stand door alleen de eigen programmeurs te laten programmeren, maar door het podium open te stellen voor het eigen netwerk en zo te komen tot programma's die passen bij de publieksgroepen van de organisatoren binnen het netwerk, maar wel met behoud van de eigen identiteit van WORM.

Op deze manier wil WORM nadrukkelijk ruimte bieden aan onafhankelijke makers die (te) weinig voet tussen de deur krijgen bij 'geinstitutionaliseerde instellingen'.

Naast muziek heeft WORM een programma met films, talkshows, lezingen, festivals, publicaties, releases, nieuwe media, party's en kunstprojecten. Ook is er een filmwerkplaats.

Stichting De Nieuwe Lichting

De Nieuwe Lichting is de organisatie achter onder andere het Eendracht Festival en A Festival Downtown. Daarnaast organiseren zij verschillende kleinschalige projecten die Rotterdams talent een podium bieden, die verbindingen leggen tussen verschillende (kunst) disciplines en (sub) scenes en die de binnenstad verlevendigen.

Roodkapje

Roodkapje is een platform dat nadrukkelijk de cross-over zoekt tussen beeldende kunst en muziek. Ze bieden een podium voor beginnende en experimentele muzikanten. De zaal heeft een capaciteit van maximaal 120 personen.

Bambara tijdens Left of the Dial 2018_foto Tineke Klamer

Epitome Entertainment

Epitome Entertainment is opgericht in 1999 met als doel op street arts/ Hiphop Culture en alle aanverwante stromingen een serieuze plek in het culturele landschap van Rotterdam te bieden. Zij richten zich op talentontwikkeling door onder meer het organiseren van Talent Nights en Industry Nights en het geven van workshops. Tevens organiseren zij de internationale urban muziekconferentie/festival New Skool Rules.

Roots en Routes

Roots en Routes richt zich op de talentontwikkeling van jonge artiesten op het gebied van muziek en dans. Dit doen zij in lang- en kortlopende trajecten waarbij de talenten worden begeleid door coaches. Daarnaast bieden zij de R&R Agency: een boekingsbureau voor muziek- en dans acts. R&R Agency is in 2008 opgericht en biedt in samenwerking met mbo-opleidingen een ruime keuze aan getalenteerde artiesten om zo de brug te slaan tussen opleiding en de beroepspraktijk.

Music Matters

Music Matters wil voor zoveel mogelijk jonge mensen kans bieden om met muziek in aanraking te komen en muziek te maken en biedt daarom cultuur-educatieve programma's aan zoals 'Overall Muziek' en 'Oren Open'. Daarnaast richt Music Matters zich onder meer op het presenteren van jonge talenten onder de naam 'Music Matters presents...'

Naast locaties die rechtstreeks financieel worden ondersteund door de gemeente Rotterdam zijn er ook commerciële podia:

Tamino tijdens Motel Mozaique 2018_foto Juri Hiersch

Annabel

Annabel is een podium met een capaciteit van maximaal 1.500 personen. Annabel programmeert zelf clubavonden en live acts uit diverse genres waaronder hiphop, pop en elektronische muziek. Daarnaast is Annabel een van de locaties waar de verschillende programmeurs in de stad evenementen organiseren.

Maassilo

De Maassilo programmeert zoals gezegd zelf geen eigen concerten maar is beschikbaar voor programmerende partijen in de stad. De Maassilo beschikt over verschillende ruimtes variërend in capaciteit van 500 - 1850 personen.

AHOY

Ahoy biedt een thuishaven aan internationale artiesten, topsporters, politici en andere prominenten. Naast een beursgebouw en evenementenhal beschikt AHOY vanaf 2020 ook over een gloednieuw congrescentrum en flexibele RTM-stage.

Een specifiek circuit voor muziekoptredens in de stad vormen de talloze cafés die livemuziek programmeren. De concerten die hier worden georganiseerd - al dan niet ondersteund met een financiële bijdrage uit de Rotterdam Music Support regeling vormen een belangrijke bijdrage aan de levendige popsector.

(Pop)muziek- en Dancefestivals:

Rotterdam is een stad met een onderscheidend, gevarieerd aanbod van internationaal aansprekende evenementen. Evenementen die gedragen worden door de Rotterdammers, diep doordringen in de stad en Rotterdam in binnen en buitenland profileren als een stad met een eigen identiteit, waar het prettig verblijven is. De stad en haar bewoners vormen de belangrijkste inspiratiebron voor de Rotterdamse evenementen. Naast bovengenoemde podia en structureel gefinancierde festivals zijn er jaarlijks onnoembaar veel (populaire)muziekevenementen die een breed pallet aan muziekstromingen vertegenwoordigen en een groot regionaal, nationaal en internationaal publiek trekken.

Een kleine greep uit het aanbod: North Sea Jazz festival, SongBIRD, Scumbash, São João Festival, Rotterdam Unlimited, Rotterdam Bluegrass Festival, Reggae Festival, Pal Mundo, het Kralingse Bos Festival, Kid Dynamite Festival, I Love Urban, Expedition, Crazy Sexy Cool, Rec. Festival, Blijdorp Festival, Boothstock, Nacht van de Kaap, Baroeg Open Air, A Festival DownTown, Left of the Dial, Motel Mozaique festival, Bevrijdingsfestival, Confetti Fest, Cross-Linx, DÂK, Duizel in het Park, Eendracht Festival, Fabrique Mozaique, Get Loose festival, Festival Stille Nacht, Metropolis Festival, New Skool Rules, North Sea Round Town, Oranjebitter, Reggae Rotterdam, Rotterdam Rave, Rotterdam Riot, Rotterdamse Popweek, Sodade Festival, Stukafest, Toffler festival, en het Shantyfestival, om er maar een paar te noemen.

Bijlage 2

Overzicht gesprekspartners

Deze beleidsvisie is tot stand gekomen met de inbreng van betrokkenen uit de Rotterdamse popsector. We willen iedereen volmondig danken voor de inzet, de inzichten en kritische reflectie.

Hierbij een overzicht, gerangschikt naar soort en in alfabetische volgorde:

Boekingskantoren:

Friendly Fire - Katja Keersmaekers
Greenhouse Talents - Wouter de Wilde
Mojo Concerts - Bertus Blaauw

Festivals:

Motel Mozaique - Harry Hamelink
Metropolis Festival - Pim Kipps
Nieuwe Lichting - Immanuel Spoor en Martine Verwaaijen
Rotterdam Festivals - Franc Faaij

Makers:

Winne, Sabrina Starke, Ras King, Pauline Koning en Alexander van Popta, Demet Köysüren, Michel Ebben, Arie van Vliet, Mike Michels.

Opleidingen:

Albeda College, opleiding Artist/Producer - Wouter Muste
Codarts, Popopleiding - Wessel Coppes en Anna Schenk

Podia:

Ahoy - Jolanda Jansen en Peter van der Veer
Baroeg - Leon van Rijnsbergen
BIRD - Guido van Dieren
Grounds - Oscar van der Pluijm
LantarenVenster - Pepijn Kuyper en Frank Bolder
Maassilo - Richard van Beusekom
Roodkapje - Nadija Broekhart en Samiha Awad
Rotown - Minke Weeda
TheaterRotterdam - Hajo Doorn
WORM - JanPier Brands

Talentontwikkeling:

Epitome Entertainment - Henca Maduro
Music Production Academy - Michaël Verton en Banchi van de Laarschot
Popunie - Martin Scheijgrond
Music Matters - Oscar van der Pluijm

Ateliers en broedplaatsen:

SKAR - Olof van der Wal

ARXX tijdens Left of the Dial 2018_foto Tineke Klamer

